

9 771335 828003

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku

www.filmsk.sk

film

2 –
2020 ▶ 2,50 €

rozhovor: Mariana Čengel Solčanská – Milan Lasica

novinky: Sviňa / Tempos / V hmle

recenzia: Matthias a Maxime – Milosť – Srdcová kráľovná /

25 km/h – Plnotučná sebaláska – Príliš osobná známosť – Vidíš mesiac, Daniel

téma: Štartuje slovenská verzia portálu DAFilms. V čom sa líši od českej?

FILMOVÉ PREHLIADKY A FESTIVALY NA SLOVENSKU V ROKU 2020

FEBIOFEST Bratislava

27. Medzinárodný filmový festival

SLOVENSKÉ FILMY NA FEBIOFESTE

Raj na zemi, FREM, Komunismus a síť aneb Konec zastupitelské demokracie, Milan Sládek, V síti, Ikony, Staříci, Služobníci, Žaby bez jazyka, Alchymická pec

Predpredaj cinepassov za zvýhodnené ceny na www.cinepass.sk/febiofest/sk/ a v Kine Lumière.

Zaostrené na dobrý film

11.-17. 3. 2020

úvodník

„Vnímam som, že slovenský film prestáva existovať. Mrzelo ma aj to, že táto situácia akoby neprekážala slovenským divákovi,“ spomína Milan Lasica v rozhovore na obdobie po roku 1989, keď to istý čas so slovenským filmom vyzeralo naozaj biedne.

Odvtedy sa veľa zmenilo. Slovenský film sa nielen podarilo prebrať z kómy, ale ožil aj divácky záujem oň. Po prvých rokoch nového tisícročia, keď sa pomaly na prstoch jednej ruky dali spočítať filmy, ktoré do kín pritiahli viac než 10-tisíc divákov, a väčšinu z najnavštevovanejších domácich filmov v rebríčku top 10 v ére samostatnosti nevidelo v kine ani 100-tisíc ľudí, sa slovenský film začal spamätávať z „privatizácie“ Koliby. Zmenil sa systém podpory, vznikol Audiovizuálny fond... Najskôr začali pribúdať filmy, neskôr aj diváci.

Veľké zmeny v kinematografii priniesol aj nástup digitálnych technológií. Týka sa to nielen výroby filmov, ale aj ich šírenia. Pamätám si, ako som niekedy v polovici 80. rokov fascinovaný počúval otca, keď mne a sestre po návrate z pracovnej cesty v Prahe opisoval princíp videoprehrávača, ktorý tam videl. Ako malý chlapec som si predstavoval prístroj, do ktorého sa vloží audiokazeta a vďaka nemu ožije na televíznej obrazovke napríklad Peter Nagy. Bude spievať *Mne sa neschováš* a namiesto na obale kazety bude svojim „laserovým“ lúčom rozčechrávať žalúzie „naživo“ v televízii. Predstava videa, akéhosi privolávača živých ľudí do televízora, bola vtedy pre mňa niečím z kategórie sci-fi. Ktovie, z akej kategórie by bol internet a online sledovanie filmov.

Keď v roku 1986 otvorili na Slovensku prvú videopožičovňu, na kazetách ponúkala 41 programov. O čosi neskôr bolo už požičovní 18 a mali v ponuke vyše 200 titulov. Tento mesiac štartuje slovenská verzia portálu DAFilms s katalógom so zhruba 250 titulmi. Ďalšie budú pribúdať a používatelia slovenskej verzie majú prístup aj k českému a medzinárodnému katalógu s približne 1 900 titulmi. Tomu, v čom sa regionálne verzie portálu líšia, sa venujeme v téme čísla.

Do kategórie sci-fi či fantazmagórií patrila po revolúcii dlho aj predstava, že by slovenské filmy počas roka pritiahli do kín vyše milióna divákov. Nielen vlani sa to podarilo – viac sa dočítate v texte Mira Ulmana a v súvisiacich tabuľkách venovaných minuloročnej distribúcii slovenských filmov.

Prvý miliónový v ére samostatnosti bol rok 2017. Na tomto čísle sa vtedy návštevnosťou podieľali viaceré filmy. Jedným z nich bol *Únos* Mariany Čengel Solčanskej, ktorá vo februári prichádza do kín s ďalším politickým filmom, *Sviňou*. „Ak máte divácky úspech, ešte to neznamená, že ste nakrútili dobrý film. Ba obávam sa, že často to práve ukazuje, že to dobrý film nie je,“ tvrdí v rozhovore pre *Film.sk* režisérka.

Ak film otvorí alebo, naopak, pomôže uzavrieť nejakú tému, nie je to málo. V krajine, kde ešte nedávno domáci film prestával existovať, však nie je málo ani to, ak si naň divák kúpi lístok do kina. ◀

— Matúš Kvasnička —

film.sk

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku / 21. ročník

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
tel.: 02/57 10 15 25
fax: 02/52 73 32 14
e-mail: filmsk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Matúš Kvasnička

Redakcia:

Jaroslava Jelchová

Mária Ferenčuhová

Redakčná rada: Peter Dubecký

[generálny riaditeľ SFÚ]

Rastislav Steranka

[riaditeľ NKC – SFÚ]

Marián Brázda

[vedúci edičného oddelenia SFÚ]

Miroslav Ulman

[odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ]

Simona Nótová-Tušerová

[tlačová tajomníčka SFÚ]

Andrea Biskupičová

[vedúca predajne Klapka.sk]

Štefan Vraštiak

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hocheľ

Design & grafická úprava: p & j

Tlač: Dolis Goen, s. r. o.

Uzávierka čísla 2/2020: 3. 2. 2020

Snímka na titulnej strane:

Sviňa – CinemArt SK / Lukasz Wojciechowski

Objednávanie Film.sk:

L.K. Permanent, Zuzana Hrušková

tel.: 02/49 11 12 02,

e-mail: hruskova@predplatne.sk

Film.sk vychádza s podporou MK SR.

ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akkoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

Vydanie časopisu
finančne podporil

34

- 3 **myslím si**
- 4 — 5 **téma:** DAFilms.sk. Zaostrené mimo mainstreamu
- 6 — 9 **aktuálne:** Distribúcia slovenských filmov v roku 2019 /
Slovenská účasť na 70. Berlinale
- 10 — 11 **premiéry v kinách / Správy z filmového diania**
- 12 — 16 **novinky:** Sviňa / Tempos / V hmle
17 **Správy z filmového diania**
- 18 — 22 **rozhovor:** Mariana Čengel Solčanská
23 **moje obľúbené slovenské filmy / zásadné filmy**
- 24 — 31 **recenzia:** Milost' / Matthias a Maxime / Srdcová kráľovná /
Príliš osobná známosť / 25 km/h / Plnotučná sebaláska /
Vidíš mesiac, Daniel
- 32 **ako ďalej, absolvent?**
- 33 **svet spravodajského filmu:** Týždeň vo filme
- 34 — 39 **rozhovor:** Milan Lasica
- 40 — 41 **filmové publikácie / dvd nosiče / čo robia**
- 42 **kalendárium špeciál**
- 43 **profil:** Ján Závodný
- 44 — 45 **tv tip / tipy mesiaca**
- 46 **výročia / stalo sa za 30 dní**
- 47 **pohľad zvonka**
- 48 — 52 **príloha:** Filmové festivaly a prehliadky
na Slovensku v roku 2020

myslím si

Juraj Oniščenko,

estetik filmu

— Február je mesiac, ktorý bude mať kľúčový význam pre určenie podoby a politického charakteru krajiny. Spoločnosť sa zjavne stále nevie spamätať z určujúceho a dlhodobého traumatického diania, ktoré sa systematicky vyplavuje v súvislosti s vyšetovaním vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej.

— Pozícia kinematografie v kontexte spoločenského pohybu nie je vôbec zanedbateľná, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Hlavnou tézou Susan Sontag o fotografii je, že s príchodom technického obrazu sa ruší monopol filozofov (aj politikov) na určovanie spoločenského diania. Platónska téza, že pravdivejšia ako obrazy je filozofická reč, je s príchodom moderny neudržateľná, pretože technický obraz ako výsledok priameho pôsobenia skutočnosti je pre človeka dôveryhodnejší. U nás silu tézy Susan Sontag preukázal napríklad film *Únos*. Výrazne prispel k pohybom vedúcim k zrušeniu Mečiarových amnestií, a preto bude v tomto ohľade zaujímavé, ako zapôsobí ďalší politický film režisérky Mariany Čengel Solčanskej *Sviňa*.

— Myslím si totiž, že dominantná rola kinematografie sa aspoň nateraz presúva. Jej hlavná funkcia nie je estetická ani verifikačná v zmysle hľadania pravdy a odhaľovania skutočnosti a dokonca ani dokumentárna. Primárna funkcia spočíva v schopnosti kinematografie terapeuticky pôsobiť na spoločnosť. Nedávne filmy, ako napríklad *Amnestie*, *Mečiar* alebo *Skutok sa stal*, neposkytujú nový pohľad na zobrazované témy a nejde ani o zaznamenanie pravdy, ale vždy o nový pokus spracovať kľúčovú a traumatickú kauzu alebo udalosti.

— Spoločenský pohyb, ktorý sa rozvinul smrťou Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, je natolko komplexný v zložitosti prerastenia zločinu do najvyšších poschodí spoločnosti, že spoločnosť bez nejakej hlbšej asistenčnej pomoci nie je schopná tieto skúsenosti spracovať. Deň čo deň sa objavujú nové škandálne zistenia. Už nespôsobujú vlnu pohoršenia a pobúrenia, sprejavda ich skôr apatické, odovzdané mlčanie verejnosti. Vedomá obrana spoločnosti pred kriminalitou moci čoraz viac slabne, čo znamená, že škandálne odhalenia sa bez odporu podieľajú na zrode a prehĺbení jej tráum. Potom neostáva iné, ako vzniknutú neurózu premieňať na radikálne politické postoje. Výsadná rola kinematografie spočíva v tom, že vie traumatizujúce udalosti uchopiť vcelku, s jej pomocou sa dajú znova prežiť a vie sa s nimi vyrovnáť podobne ako jednotlivec s neurózou v sne. Povaha kinematografie ako umeleckého média, ktoré sa najviac podobá ľudskej imaginácii, ju na to predurčuje.

— Kuciakova smrť spĺňa všetky kritériá konceptu autentickej obete Jana Patočku. Sila takejto obete spočíva nielen v dejinotvorných, ale rovnako aj v spoločensky destabilizujúcich účinkoch. Úloha, ktorá stojí pred súčasnou slovenskou kinematografiou, preto spočíva najmä v otázkach, či médium s najpriamejším, až monopolným prístupom k obrazu dokáže zastať terapeutickú očistnú rolu a obhájiť dôveru v zmysluplnosť demokracie ako politického zriadenia pred pádom do chaosu falošného vlastenectva či fašizmu. Nadchádzajúce parlamentné voľby nepodajú správu len o stave spoločnosti, ale aj kinematografie. ◀

Zaostrené mimo mainstreamu. Po slovensky

Netflix, HBO GO, Amazon Prime či Disney+ sú giganty, ktoré dnes dominujú trhu s online video službami.

Portál DAFilms.sk, ktorý začal fungovať tento mesiac, nie je ich konkurenciou, ale alternatívou k nim.

Zameriava sa totiž najmä na autorské dokumentárne filmy, experimentálne diela, snímky na pomedzí žánrov aj na artové hrané filmy. Ide o slovenskú verziu portálu, ktorý na internete funguje už roky s koncovkami .cz a .com. V čom bude jeho lokálna verzia odlišná okrem koncovky .sk?

„Zmení sa nielen prístupová adresa, ale najmä dramaturgia obsahu. Česká verzia DAFilms.cz sa takmer zhoduje s medzinárodným katalógom DAFilms.com, ktorý momentálne ponúka viac ako 1 900 zväčša zahraničných filmov,“ vysvetľuje pre Film.sk projektová manažérka DAFilms.sk Alexandra Gojdičová, podľa ktorej je DAFilms.cz do istej miery českou mutáciou medzinárodnej verzie, i keď s vyšším podielom a prezentáciou českých filmov a s príležitostnými programovými špeciálmi. „Slovenská podoba DAFilms, ktorá práve štartuje, nie je jazykovou mutáciou, ale novou, originálnou databázou s prioritným zameraním na slovenský a český film. Katalóg je prehľadnejší a bližší nášmu divákovi. Má osobitne zostavovaný program – filmy týždňa, programové špeciály, odporúčané filmy, profily režisérova a tak ďalej –, ktorý reaguje na naše spoločenské, kultúrne či politické dianie,“ vysvetľuje Gojdičová. Dramaturgiu portálu bude tvoriť slovenský tím na čele s Dorotou Zacharovou, ktorý chystá vlastné špeciály – momentálne napríklad k téme extrémizmu v súvislosti s parlamentnými voľbami. „Neustále však komunikujeme s českými kolegami a radi budeme mať niektoré témy spoločné. Tešíme sa napríklad na filmy nominované na Českého leva.“

Starý ako YouTube

Portál DAFilms je zhruba rovnako starý ako YouTube, ktorý vznikol v roku 2005. Pôvodne to bol projekt jihlavského festivalu, dnes za ním stojí Doc Alliance – partnerstvo siedmich kľúčových európskych festivalov dokumentárneho filmu. Snímky na portáli môžu diváci sledovať online za mesačné predplatné 6 eur, niektoré filmy sú dostupné iba na stiahnutie. Predplatelia za ne zaplatia 3 eurá, ostatní o euro viac. Krátkometrážne filmy sú lacnejšie. Snímky na stiahnutie tvoria asi 5 percent z ponuky slovenskej verzie portálu.

Ponuka českej a slovenskej verzie sa čiastočne prelína, istá skupina filmov bude však najskôr určitý čas prístupná iba na Slovensku. Pôjde najmä o novšie slovenské tituly. „Chceme, aby boli slovenské filmy dostupné pre zahraničného diváka, ale z dôvodu distribučných strát – čakanie na zahraničnú premiéru a podobne – majú isté licencie teritoriálne obmedzenia,“ vysvetľuje Gojdičová. Vďaka štatistickým nástrojom, ktorými portál disponuje, pozná celkom dobre chute svojich slovenských návštevníkov – aj to, v čom sa líšia napríklad od českých divákov. „Ročné vyhodnotenie za rok 2019 prinieslo

zaujímavú správu. V tabuľke najsledovanejších filmov, ktoré si vybrali Slováci, sa objavil zahraničný film až na desiatom mieste, oproti tomu Česi siahali po zahraničnej tvorbe častejšie. Vo výbere našich divákov teda jednoznačne dominovali slovenské a české filmy. Vidíme rast záujmu o domácu kinematografiu, čo je veľmi dobrá správa,“ hovorí Gojdičová s tým, že na zloženie divákov má vplyv aj kurátorský výber a to, čo portál aktuálne propaguje. „Pri domácich špeciáloch, zameraných na český, prípadne slovenský film, sa podiel slovenských divákov môže zvýšiť až na 50 percent. Pri špeciálnom programe orientovanom na fínsku kinematografiu klesol slovenský záujem aj pod tri percentá,“ vysvetľuje Gojdičová, čo prezradili štatistiky DAFilms.

Ústretoví k tvorcom

Štatistiky sú dôležité nielen preto, aby portál poznal svojich divákov, ale aj pre tvorcov ponúkaných filmov. Štyridsať percent z poplatku, ktorý portál vyberá za download alebo streaming, zostáva na jeho prevádzku, šesťdesiat percent ide v prospech producenta, respektíve tvorcov filmu. „V rámci strednej Európy ide o unikátny priestor pre dokumentárne a alternatívne umelecké filmy. Sledujem jeho vývoj vlastne od začiatku, oceňujem jeho finančnú politiku, ústretovú k autorovi a producentovi, aj sústavnú snahu propagovať portfólio jeho filmov ako celok a zároveň pracovať s filmami kontextovo – keď je príležitosť poukázať na nejaké filmy vo vzťahu k prebiehajúcim udalostiam,“ hovorí pre Film.sk dokumentarista Vít Janeček, ktorý má v ponuke portálu niekoľko filmov. Viaceré nakrútil so svojou častou spolupracovníčkou, slovenskou dokumentaristkou Zuzanou Piussi. „Portál DAFilms je výnimočný tým, že je spojený s kurátorským výberom a so značkami kľúčových európskych dokumentárnych festivalov a tým pomáha filmom, ktoré zaradí do svojej ponuky, najmä v kontexte kultúrneho publika, ktoré vníma túto okolnosť ako hodnotu a záruku určitej kvality,“ dodáva Janeček.

„DAFilms používam nielen ako databázu výborných filmov na výučbu dokumentárneho filmu na Vysokej škole múzických umení, ale aj na vlastnú tvorivú inšpiráciu. Portál vždy odporúčam nielen uchádzačom o štúdium dokumentu, ale aj akémukoľvek milovníkovi náročnejších filmových žánrov,“ hovorí dokumentarista a pedagóg VŠMU Marek Šulík. S odkazmi na DAFilms pracuje pri výučbe často aj Vít Janeček, ktorý je zase pedagógom FAMU. Ako divák oceňuje ponuku filmov, ktoré nie sú inak dostupné. Producent Jakub Viktorín, podpísaný napríklad pod filmom *Ostrým nožom* režiséra Teodora Kuhna, si zase myslí, že portál je v našom regióne dôležitý ako obsahovo kvalitná alternatíva k veľkým komerčným streamovacím platformám.

Slovenská verzia DAFilms začína s ponukou zhruba 250 titulov, používatelia však majú zároveň prístup k českej a svetovej databáze. (Na ilustráciu: vlani bolo v slovenskej kinodistribúcii 42 dokumentárnych filmov, rok predtým 21.) „Katalóg bude jednoznačne rásť. Našou víziou je 30 až 50 nových akvizícií ročne. Už teraz sa však tešíme, že tento rok bude na prírastky filmov ešte bohatší,“ hovorí Alexandra Gojdičová. Z českého a medzinárod-

ného katalógu DAFilms je podľa nej u nás dostupných asi 95 percent titulov, zvyšných 5 percent tvoria najmä české novinky, ktoré čakajú na uvedenie na Slovensku. A ako je to s jazykovými verziami? „Zahraničné filmy sú povinne vybavené anglickými titulkami s výnimkou filmov, ktoré sú priamo v anglickom znení, a dodatočne všetkými inými dostupnými titulkami, ktorými producent či distribútor disponuje. Niektoré zahraničné filmy, napríklad snímku *Aquarela* od Viktora Kossakovského, u nás teraz nájdete aj s českými titulkami. Podiel českých titulok je však vo výraznej menšine,“ vysvetľuje Gojdičová. „Na slovenskej stránke budeme v rámci bonusovej medzinárodnej ponuky uvádzať aj filmy bez slovenských či českých titulok, ale vždy na to upozorníme, aby divák nezostal zaskočený,“ dodáva Gojdičová s tým, že výroba slovenských titulok nie je v ich kompetencii a musia sa pri nej spoľahnúť na producentov a distribútorov.

Orientovaný na lokálny obsah

A aké konkrétne tituly možno na portáli nájsť? Je tu napríklad *Válek Patrika Lančariča*, *Posledný autoportrét* Mareka Kuboša, *Ukradnutý štát* Zuzany Piussi a jej spoločný film s Vítom Janečkom *Obliehanie mesta*, *Tlmočník* Martina Šulíka, *Piata loď* Ivety Grófovej či spomínaná snímka *Ostrým nožom*. Sú tu však aj staršie dokumenty, ako *Iné svety* Marka Škopa, *Ako sa varia dejiny* Petra Kerekesa, *Cigáni idú do volieb* Jara Vojteka či *Slepé lásky* Juraja Lehotského. Samozrejme, aj množstvo českých filmov, medzi nimi diela klasikov ako Věra Chytilová či Vojtěch Jasný, ale aj diela najmladšej generácie tvorcov, medzi nimi *Dcéra* Darie Kashcheeva, aktuálne nominovaná na Oscara. Portál sa oproti iným vyznačuje aj tým, že divák na ňom nájde i viaceré oceňované študentské filmy. Navyše sa vďaka svojej ponuke profiluje ako najväčší streamovací portál na Slovensku orientovaný na lokálny obsah.

Aj vďaka tomu ho filmoví fanúšikovia na Slovensku poznajú a využívali ho ešte pred spustením verzie s príponou .sk. Čo sa s jej štartom pre nich zmení? „Doterajší používatelia DAFilms.cz, respektíve DAFilms.com, ktorí sa zaregistrovali na Slovensku, dostali správu o spustení novej slovenskej verzie DAFilms.sk a ich registrácia či predplatné je automaticky presmerované na stránku DAFilms.sk. Zároveň však nestratia prístup k pôvodným stránkam. Výhodou registrácie na DAFilms.sk je, že umožňuje prístup do všetkých katalógov DAFilms zároveň,“ vysvetľuje Gojdičová. Podľa nej v Európe existujú stovky streamovacích portálov, no DAFilms je výnimočný nielen tým, že patrí medzi najstaršie, ale aj tým, že je dostupný na celom svete. A takisto aj už spomínanou dramaturgiou. ◀

Rok 2019:

Milión na slovenské filmy

Číslo v titulku nie je podpora Audiovizuálneho fondu na výrobu slovenských audiovizuálnych diel, tá je niekoľkonásobne vyššia. Je to počet divákov, ktorí prišli vlni do kín na slovenské filmy.

Zatiaľ čo v roku 2018 videlo všetky slovenské premiérové filmy 234 446 divákov, vlni ich počet po druhýkrát v histórii prekročil magickú 7-cifernú hranicu.

Pohľad do štatistík prezrádza, že celková návštevnosť v slovenských kinách medziročne stúpila o 9,46 % a počet divákov 6 529 320 je druhý najvyšší v ére samostatnosti. Hrubé tržby vo výške 37 258 401 eur, ktoré medziročne vzrástli o 12,76 %, sú za toto obdobie dokonca najvyššie.

Zatiaľ čo v roku 2018 bol podiel domácich filmov (vrátane nepremiérových titulov a minoritných koprodukcí) na celkovej návštevnosti 4,21 %, v roku 2019 dosiahol vynikajúcich 16,47 %. Bolo to tak aj preto, lebo až tri domáce filmy sa dostali cez hranicu 100 000 divákov. Najnavštevovanejší slovenský film roku 2019 **Trhľina** videlo 262 588 divákov. Ten sa spolu s novinkami **Šťastný nový rok** (201 858 divákov) a **Loli paradíčka** (123 144 divákov) dostal dokonca i na 6. – 8. priečku v Top 10 divácky najúspešnejších slovenských filmov v ére samostatnosti. Na **Loli paradíčku** bolo zvedavých viac divákov než napríklad na nového Tarantina.

Do kín sa vlni dostalo 43 slovenských celovečerných filmov a pásiem – 27 hraných (z toho 15 minoritných koprodukcí), 14 dokumentárnych (4 minoritné koprodukcie), 1 animovaný film a jedno animované pásmo. Štyri krátke slovenské animované tituly boli uvedené ako predfilmy – **Divoké bytosti** (SK/CZ, 2019, r. Marta Prokopová, Michal Blaško) pred snímkou **Liyana, Music Box** (SK, 2019, r. Joanna Kožuch) pred dokumentom **Osamelí bežci: Ideme ďalej!**, **Persona Grata** (SK, 2018, r. Daniela Krajčová) pred filmom **A dýchajte pokojne** a **Šarkan** (CZ/SK/PL, 2019, r. Martin Smatana) pred snímkou **Veľký zlý lišiak a iné príhody**.

V rámci putovnej prehliadky Projekt 100 – 2019 mal obnovenú premiéru film Petra Solana **Prípád Barnabáš Kos** (CS, 1964), ktorý digitálne reštaurovali v Slovenskom filmovom ústave.

Najnavštevovanejším domácim dokumentom bol debut Mareka Slobodníka **Afrika na Pionieri** so 16 293 divákmi a najúspešnejšou minoritnou koprodukciovou bola romantická komédia Lenky Kny **Ženská na vrchole**, ktorú videlo 69 894 divákov.

Slovenské filmy uviedlo do kín trinásť distribučných spoločností, najaktívnejšou z nich bol tentoraz Continental film s jedenástimi domácimi premiérami.

Potešiteľné je, že vlni medziročne viac než dvojnásobne stúpila priemerná návštevnosť na jedno filmové predstavenie premiérového 100-percentne slovenského filmu alebo majoritnej koprodukcie, a to z 22,87 diváka v roku 2018 na 49,30 diváka v roku 2019. Najvyššiu priemernú návštevnosť na predstavenie mal z hraných filmov **Šťastný nový rok** (88,46) a z dokumentov **Volanie** (32,78).

Zatiaľ čo kedysi stúpala návštevnosť domácich filmov najmä vďaka minoritným koprodukciovým, v posledných rokoch je trend opačný. Podiel počtu divákov na slovenských minoritných koprodukciových na celkovej návštevnosti domácich filmov tvoril len 22 % a priemerná návštevnosť na nich bola len 25,42 diváka.

Vlajnejšej filmovej distribúcii na Slovensku sa budeme podrobnejšie venovať v marcovom vydaní **Film.sk**.

Distribúcia premiérových slovenských a koprodukčných filmov v roku 2019 / 100% slovenské filmy a majoritné koprodukcie

	NÁZOV FILMU	RÉŽIA	ROK VÝROBY	KRAJINA PŮVODU	DÁTUM PREMIÉRY	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	HRUBÉ TRŽBY	DISTRIBÚTOR	PRÍEMERNÝ POČET DIVÁKOV
1.	Trhľina	Peter Bebjak	2019	SK	24. 1.	3 622	262 588	1 541 225 €	Continental film	H 72,50
2.	Šťastný nový rok	Jakub Kroner	2019	SK	5. 12.	2 282	201 858	1 213 733 €	Continental film	H 88,46
3.	Loli paradíčka	Richard Staviarsky, Víto Staviarsky	2019	SK	18. 7.	1 813	123 144	696 389 €	Forum Film	H 67,92
4.	Kto je ďalší?	Miro Drobný	2019	SK	22. 8.	1 375	63 070	218 147 €	Bontonfilm	H 45,87
5.	Amnestie	Jonáš Karásek	2019	SK/CZ	31. 10.	1 304	48 430	282 988 €	Continental film	H 37,14
6.	Ostrým nožom	Teodor Kuhn	2019	SK/CZ	21. 2.	1 292	39 588	229 132 €	Continental film	H 30,64
7.	Afrika na Pionieri	Marek Slobodník	2019	SK	5. 9.	675	16 293	89 328 €	Magic Box Slovakia	D 24,14
8.	Skutok sa stal	Barbora Berezňáková	2019	SK/CZ	12. 9.	790	15 141	91 407 €	Forum Film	D 19,17
9.	Nech je svetlo	Marko Škop	2019	SK/CZ	26. 9.	579	14 726	55 904 €	ASFK	H 25,43
10.	Casino.\$k	Ján Sabol	2019	SK	26. 9.	1 066	14 399	89 026 €	Continental film	H 13,51
11.	Websterovci 2: Zo života pavúkov	Katarína Kerekesová	2019	SK/PL	26. 9.	509	6 819	33 382 €	Magic Box Slovakia	A 13,40
12.	Ukradnutý štát	Zuzana Piussi	2019	SK/CZ	10. 10.	201	4 838	19 748 €	VIRUSfilm	D 24,07
13.	Volanie	Erik Praus	2019	SK	31. 10.	100	3 278	11 885 €	ASFK	D 32,78
14.	Punk je hned!	Juraj Šlauka	2019	SK/CZ	21. 3.	149	3 084	10 187 €	ASFK	H 20,70
15.	Malá ríša	Peter Magát	2019	SK/IS	21. 11.	382	2 638	15 099 €	Itafilm	H 6,91
16.	Cesta do nemožna	Noro Držiak	2019	SK/CZ	30. 10.	85	2 309	8 644 €	MEDIA FILM	A/H 27,16
17.	DOBRÁ SMRŤ	Tomáš Krupa	2018	SK/CZ/FR/AT	21. 3.	301	1 744	7 790 €	Continental film	D 5,79
18.	Svetozár Stračina	Pavol Barabáš	2019	SK	5. 9.	108	1 635	3 919 €	ASFK	D 15,14
19.	Mohyla	Andrej Koláčik	2019	SK	4. 4.	22	765	1 894 €	Cinetype	H 34,77
20.	Osamelí bežci: Ideme ďalej!	Martin Repka	2019	SK	7. 11.	54	666	1 370 €	ASFK	D 12,33
21.	Nero a Seneca	Marek Ťapák	2019	SK	28. 11.	13	232	901 €	Filmpark production	H 17,85
22.	Stratený domov	Juraj Mravec ml.	2019	SK	12. 10.	27	212	912 €	Filmtopia	D 7,85
23.	Hluché dni	Pavol Pekarčík	2019	SK	11. 10.	26	148	544 €	Filmtopia	D 5,69
24.	Obliehanie mesta	Zuzana Piussi, Vít Janeček	2019	SK/CZ	2. 5.	12	43	69 €	VIRUSfilm	D 3,58
SPOLU 100% slovenské filmy a majoritné koprodukcie						16 787	827 648	4 623 622 €		49,30

H - hraný film, D - dokumentárny film, A - animovaný film

zdroj: Únia filmových distribútorov SR
poznámka: Filmy sú zoradené podľa počtu divákov

Distribúcia premiérových slovenských a koprodukčných filmov v roku 2019 / Minoritné koprodukcie

	NÁZOV FILMU	RÉŽIA VÝROBY	ROK	KRAJINA PÔVODU	DÁTUM PREMIÉRY	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	HRUBÉ TRŽBY	DISTRIBÚTOR	PRIEMERNÝ POČET DIVÁKOV
1.	Ženská na vrchole	Lenka Kny	2019	CZ/SK	7. 11.	1 498	69 894	417 218 €	Continental film	H 46,66
2.	Posledná aristokratka	Jiří Vejdělek	2019	CZ/SK	24. 10.	1 106	43 342	258 610 €	Forum Film	H 39,19
3.	Teroristka	Radek Bajgar	2019	CZ/SK	4. 4.	1 190	41 832	217 520 €	CinemArt SK	H 35,15
4.	Sklenená izba	Julius Ševčík	2019	CZ/SK	14. 3.	1 285	40 371	228 213 €	Garfield film	H 31,42
5.	Vlastníci	Jiří Havelka	2019	CZ/SK	21. 11.	576	9 890	55 646 €	CinemArt SK	H 17,17
6.	Hodinárov učeň	Jitka Rudolfová	2019	CZ/SK	12. 9.	571	5 189	22 759 €	Bontonfilm	H 9,09
7.	Na streche	Jiří Mádľ	2019	CZ/SK	7. 2.	429	4 544	24 543 €	Continental film	H 10,59
8.	Pomaľované vtáča	Václav Marhoul	2019	CZ/UA/SK/PL	19. 9.	276	4 348	22 138 €	Magic Box Slovakia	H 15,75
9.	Pražské orgie	Irena Pavlásková	2019	CZ/SK	17. 10.	377	3 020	17 368 €	Magic Box Slovakia	H 8,01
10.	Voda čo ma drží nad vodou	Tomáš Magnusek	2019	CZ/SK	28. 11.	274	2 548	13 227 €	Continental film	H 9,30
11.	Hovory s TGM	Jakub Červenka	2018	CZ/SK	3. 1.	217	2 513	12 045 €	Bontonfilm	H 11,58
12.	Chvilky	Beata Parkanová	2018	CZ/SK	2. 5.	133	2 011	6 013 €	ASFK	H 15,12
13.	Môj dedo spadol z Marsu	Dražen Žarković, Marina Andree Škop	2019	HR/LU/NO /CZ/SK/S/BA	6. 6.	542	1 541	7 814 €	Continental film	H 2,84
14.	Jiří Suchý	Olga Sommerová	2019	CZ/SK	10. 10.	188	1 424	5 951 €	CinemArt SK	D 7,57
15.	Uzly a pomaranče	Ivan Pokorný	2019	CZ/DE/SK	13. 6.	440	1 170	5 329 €	Continental film	H 2,66
16.	Všetko bude	Olmo Omerzu	2018	CZ/SI/PL/SK	9. 1.	68	597	2 309 €	Filmtopia	H 8,78
17.	BATAstories	Peter Kerekes	2019	FR/CZ/SK	10. 10.	42	569	2 279 €	Filmtopia	D 13,55
18.	Vietor	Michał Bielawski	2019	PL/SK	28. 11.	42	499	1 215 €	ASFK	D 11,88
19.	The Sound is Innocent	Johana Ožvoľdová	2019	CZ/FR/SK	26. 11.	10	151	264 €	Filmtopia	D 15,10
SPOLU MINORITNÉ KOPRODUKCIE						9 264	235 453	1 320 462 €		25,42
SPOLU VŠETKY SLOVENSKÉ A KOPRODUKČNÉ PREMIÉROVÉ FILMY						20 051	1 063 101	5 944 084 €		40,81
SPOLU VŠETKY SLOVENSKÉ A KOPRODUKČNÉ FILMY PREMIETANÉ V ROKU 2019 (NIELEN PREMIÉRY)						26 471	1 075 029	5 968 856 €		40,63

H - hraný film, D - dokumentárny film, A - animovaný film

zdroj: Únia filmových distribútorov SR
poznámka: Filmy sú zoradené podľa počtu divákov

10 divácky najúspešnejších slovenských filmov 1993 – 2019 (k 31. decembru 2019)

	SLOVENSKÝ NÁZOV FILMU	ROK VÝROBY	KRAJINA PÔVODU	DISTRIBÚTOR	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	HRUBÉ TRŽBY (€)
1	Bathory	2008	SK/CZ/GB/HU	Tatrafilm / Bontonfilm	3 550	432 300	1 614 553
2	Fontána pre Zuzanu 2	1993	SK/CZ	Tatrafilm / Bontonfilm	1 491	343 206	246 380
3	Všetko alebo nič	2017	SK/CZ	Continental film	4 318	340 994	1 736 927
4	Čiara	2017	SK/UA	Continental film	4 879	332 402	1 761 893
5	Únos	2017	SK	Continental film	3 577	279 183	1 469 141
6	Trhlina	2019	SK	Continental film	3 622	262 588	1 541 225
7	Šťastný nový rok	2019	SK	Continental film	2 282	201 858	1 213 733
8	LoLi paradížka	2019	SK	Forum film	1 813	123 144	696 389
9	Lóve	2011	SK/CZ	Continental film	2 468	122 870	548 781
10	Pokoj v duši	2009	SK/CZ	Anna Kováčová	1 352	116 818	406 860

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

— text: Jaroslava Jelchová —
— foto: Furia Film —

Berlín zaujali Služobníci, FREM aj Šarlatán

Do oficiálneho výberu jubilejného 70. ročníka festivalu Berlinale (20. 2. – 1. 3.) sa dostal film Služobníci Ivana Ostrochovského. V ďalších sekciách uvedú aj slovenské minoritné snímky –

FREM Viery Čákanyovej a Šarlatán Agnieszky Holland.

Režisér Ivan Ostrochovský sa do Berlína vracia už po tretí raz. Jeho film Služobníci uvedie festival v novej súťažnej sekcii Encounters, ktorá má ambíciu upozorniť na nové vízie a odvážne diela. Služobníci prinášajú príbeh študentov kňazského seminára v totalitnom Československu v roku 1980. Vedenie seminára sa snaží vyhovieť režimu a bohoslovci tak stoja pred otázkou, či si zvolit cestu kolaborácie, alebo cestu svedomia za cenu drobného štátnej bezpečnosti.

„Chceli sme vyrozprávať príbeh z obdobia komunistickej totality, ktorá sa zmocňovala ľudských charakterov plaziť manipuláciou a prisľubom pohodlnejšieho života. Veľká časť spoločnosti predstierala súhlas s režimom, aby sa tak stala neviditeľnou a súčasne nezraniteľnou. Ak ste však neboli príslušníkom neviditeľnej masy, riskovali ste konflikt s mocou, ktorá vyvolávala existenčný strach a paranoju, aby ovládla slobodnú vôľu ľudí,“ vysvetľuje Ivan Ostrochovský. „Výber nášho filmu do novej sekcie na Berlinale ukazuje, že táto téma je prenosná aj na medzinárodné publikum,“ dodáva režisér, ktorý spolupracoval na scenári s Marekom Leščákcom a britskou scenáristkou Rebeccou Lenkiewicz.

V hlavných úlohách sa predstavia neherci Samuel Skyva a Samuel Polakovič, ale aj známy rumunský herec Vlad Ivanov, za kamerou stál Juraj Chlpík. Film je koprodukciami Slovenska, Rumunska, Česka a Írska.

Sekcia Berlinale Forum, ktorá sa zameriava aj na odvážne a experimentálne tituly, uvedie aj celovečerný debut Viery Čákanyovej FREM. Čákanyová nakrúcala šesť týždňov v Antarktíde. Túto lokáciu si vybrala preto, že navodzuje predstavu sveta, kde človek už nie je hlavným aktérom, ale len jednou zo súčastí ekosystému. Hlavným hrdinom filmu je umelá inteligencia a film sa snaží ukázať svet z jej pohľadu. Takáto zmena perspektívy je dôležitá aj v súvislosti s témou klimatických zmien.

„Natáčanie v Antarktíde bolo fyzicky náročné, ale najväčšou výzvou bolo sprostredkovať ten zvláštny a znepokojivý pohľad neľudskej entity takým spôsobom, aby sa na ňu

divák dokázal napojiť,“ vysvetľuje režisérka a kameraman Tomáš Klein dodáva: „Predstaviť si pohľad umelej inteligencie bolo ťažké, ak nie nemožné. Čím viac som sa snažil zapojiť hlavu, tým viac som sa vzdaloval zadaniu.“ Koproducentom česko-slovenského filmu je Ivan Ostrochovský.

Novinka Agnieszky Holland Šarlatán vznikla v koprodukcii Česka, Írska, Poľska a Slovenska. Uvedie ju novo koncipovaná sekcia Berlinale Special Gala. Liečiteľ, ktorý vraj pomohol piatim miliónom ľudí, ale sám musel čeliť svojim démonom, stvárnil v príbehu podľa skutočnosti Ivan Trojan, jeho asistenta hrá Juraj Loj. Kamera-manom snímky je Martin Štrba, kostymérkou Katarína Štrbová Bieliková a slovenskými koproducentmi Lívia Filusová (Furia Film) a RTVS.

Slovenskí filmári budú hosťami aj ďalších podujatí spojených s Berlinale. Producentka Katarína Krnáčová je jednou z porotkyň v rámci projektu Shooting Stars. Desiatku najslubnejších hereckých talentov z Európy doň vyberá každý rok práve medzinárodná porota.

Do tréningového programu Emerging Producers, ktorého účastníkov vyberá jhlavský festival a ktorý po jeho Industry programe pokračuje na Berlinale, sa medzi 17 filmárov dostal aj producent a režisér Tomáš Krupa zo spoločnosti Hailstone. Tvorca animovaných filmov Martin Smatana, ktorého Šarkana vlni uviedli na Berlinale, sa tento rok na festival vráti ako účastník Berlinale Talents, programu pre nádejných filmárov.

Počas festivalu sa bude Slovensko prezentovať spolu s Českom a so Slovinskom v stánku Central European Cinema. Ten slúži na prezentáciu tunajšieho audiovizuálneho prostredia a tvorby aj na pracovné stretnutia profesionálov. Zastrešuje ho Slovenský filmový ústav, ktorý na festival pripravil aj katalóg Slovak Films 19 – 20, bulletin What's Slovak in Berlin? a anglické vydanie mesačníka Film.sk. ◀

— text: Jaroslava Jelchová
— foto: CinemArt SK / Lukasz Wojciechowski —

Keď štát ovládajú nízke pudy

Film *Sviňa* na motívy rovnomenného románu novinára a spisovateľa Arpáda Soltésza natočili scenáristka a režisérka Mariana Čengel Solčanská a producent Rudolf Biermann. Oba sa okrem réžie spoločne podieľali aj na scenári a film aj produkovali. Politický triler prichádza do kín začiatkom februára a prinesie pohľad na mechanizmy fungovania skorumpovanej moci.

— Solčanskej predchádzajúci film *Únos* mal premiéru v roku 2017 a nielen svojím názvom nápadne odkazuje na udalosti z nedávnej histórie Slovenskej republiky. Prilákal do kín takmer 280-tisíc divákov a prispel k spoločenskej diskusii o Mečiarových amnestiách a ich zrušení. Hovorilo sa o ňom ako o dôležitom filme. *Sviňa*, podobne ako *Únos*, je triler situovaný do prostredia vysokej politiky a mafie. Dej filmu sa však posunul od 90. rokov do súčasnosti. Dal by sa teda považovať za voľné „pokračovanie“ *Únosu*? „Keď som prvýkrát videla v strižni výsledný zostrih, pozreli sme sa s Ondrom Azorom na seba a obaja sme povedali to isté. Áno, je to voľné pokračovanie, ak máme na mysli spôsob použitia filmového jazyka, výber kľúčových filmových tvorcov a samotnú tému,“ povedala pre *Film.sk* režisérka filmu Mariana Čengel Solčanská.

— V hlavných úlohách sa objavia Marko Igonda ako ambiciózny populista a predseda najsilnejšej politickej strany Bobo a Dano Heriban, ktorý si vo filme zahral ministra spravodlivosti s prezývkou Ňuňu. Jozef Vajda stvárnil mafiánskeho podnikateľa Wagnera, Gabriela Marcinková Bobovu asistentku a milenkú, ktorá prepája obchod s drogami a s čerpaním európskych dotácií. V úlohe riaditeľky resocializačného zariadenia, ktoré je zároveň miestom, kde prekvitá obchod s bielym mäsom, sa predstaví Diana Mórová. Postavu investigatívneho novinára Ondra stvárnil Andrej Remeník, Dana Droppová a Petra Dubayová hrajú chovankyne resocializačného zariadenia, ktoré sa stali obeťami zneužívania.

— Viaceré postavy z knihy i filmu, rovnako ako v *Únose*, pripomínajú reálne osoby zo sveta slovenskej politiky či podsvetia. „Tí, ktorí sa v niektorej z postáv náhodou spoznajú, nech sa prihlásia orgánom činným v trestnom konaní a vezmú si so sebou aj zubnú kefku. Radí autor na prvej strane svojej knihy,“ komentovala to režisérka príbehu, ktorý zase nápadne pripomína udalosti z kauzy resocializačného zariadenia Čistý deň. „Ako novinár nemôžem mať pravdu alebo nemám čo mať pravdu. Môžem ľuďom predkladať iba fakty. Ale ako spisovateľ môžem ľuďom hovoriť pravdu bez toho, aby som použil jediný jeden fakt. A to isté môže urobiť aj film. Podľa mňa sa z filmu *Sviňa* ľudia dozvedia pravdu,“ povedal autor knižnej predlohy. Z mnohých postáv a časových rovín si filmári vybrali jednu, ktorú podľa Čengel Solčanskej rozvinuli nad rámec knihy.

— Polícia odignoruje príbeh tinedžerky z resocializačného zariadenia, ktorá chce vypovedať o nútenom sexe a drogách. Ujme sa ho novinár a postupne odhaluje zneužívanie dievčat v tomto type zariadení a vplyv mafie, ktorá siaha až do najvyššej politiky. Film sa snaží odhaliť, ako funguje moc, vydieranie, ako sa dá ovládať polícia, súdy aj štátne obchody. „Príbehy postáv vykresľujú systém, v ktorom neexistujú hranice medzi obchodom a politikou ani zločinom a zákonom. Smrť nevinných ľudí je bezcenná. Protagonistami sú vysokopostavení zločinci, ktorých nízke pudy ovládajú štát,“ povedala pre *Film.sk* režisérka.

— Soltészova fikcia sa opiera o jeho prácu investigatívneho novinára. Z tejto pozície skúmal tiež vzťahy medzi mafiou a štátom a v knihe odkazuje aj na kauzy, ktoré sa stali celospoločenskou témou hlavne po vražde novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice. „Keď ma oslovil

pán Biermann s ponukou spracovať pocit marazmu a tápania spoločnosti v dnešnej postmodernej realite, napadlo mi, že ho nasmerujem na Arpádovu tvorbu. Zdielal môj dojem, že je to správna východisková literatúra pre náš zámer. Naschvál hovorím východisková, aby som nesklamala čitateľa, ktorý by azda očakával vernú adaptáciu,“ povedala režisérka pre *Film.sk*. „Rozhodli sme sa tvoriť krutý žánrový film, ktorý hovorí nielen o tejto krajine, ale aj o ľuďoch moci a ich charakteroch. To, že film pripomína našu skutočnú realitu a objavujú sa tu postavy nápadne pripomínajúce gaunerov toho najhrubšieho zrna, je len nešťastná náhoda,“ dodáva Rudolf Biermann. Pre známeho producenta je *Sviňa* režijným debutom.

— „Osnovu a scénosled sme skoncipovali spolu v dome pána Biermanna na Záhorí. Keď sme videli, že kostra drží pohromade, písala som už sama v tichu v kaviarni a posielala som mu scenár doslova po stranách. Výslednú podobu textu sme prispôbili našim realizačným možnostiam, doslova bola ušitá na konkrétne lokácie, hercov a kostýmy. Tým, že vznik filmu inicioval pán Biermann a zúčastňoval sa na kompletnom procese výstavby textu aj výtvarnej koncepcie, na nakrúcaní aj v postprodukčnej fáze, vnímam *Sviňu* ako naše spoločné autorské dielo,“ povedala pre *Film.sk* Čengel Solčanská.

— „Definitívne rozhodnutie pustiť sa do natáčania padlo v júli 2019, na začiatku októbra padla posledná klapka,“ dopĺňa Rudolf Biermann. Nakrúcanie prebiehalo v Bratislave, Nitre, Trenčíne, Šamoríne a blízkom okolí.

— „Nehovoríme o konkrétnych ľuďoch, ale o mechanizme moci. Naše postavy sú archetypy gaunerov, ktorí sa neštítia zneužívať mladistvé dievčatá, prahnú po moci, znásilňujú právo a spravodlivosť a v mene boha peňazi sú bez škrupúl ochotní vraziť,“ dodáva Biermann ku vzťahu filmu a reality na Slovensku. „Umenie v našich podmienkach možno nemá moc meniť kolobeh dejín, ale má slobodu vysmiať sa tým, ktorí zabudli, aké je to byť slušnými ľuďmi,“ dopĺňa Čengel Solčanská. Film podľa nej hovorí aj „o nádeji, že sa napriek všetkým limitom môžeme stať lepšími ľuďmi.“

— Záber z nakrúcania filmu

Sviňa (Mariana Čengel Solčanská, Rudolf Biermann, Slovensko/Česko, 2020)

CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: V čase uzávierky nebol známy
DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

— text: Jaroslava Jelchová —

foto: Red Bull Content Pool / Lukáš Wagneťer, redbull.sk / Miňo Debnár —

Toto nie je medailónik o stratenom otcovi

Tridsaťročnej kariére Patrika „Rytmusa“ Vrbovského sa venuje nový hudobný dokument *Tempos*.

Cez príbeh známeho rapera zachytáva aj slovenskú hiphopovú a rapovú scénu od jej začiatkov až podnes.

Pre režisérsku trojicu Nazarij Klujev, Maxim Klujev a Roman Kelemen ide o celovečerný debut.

Do slovenských kín príde koncom februára.

„*Tempos* je biografický hudobný dokument, mapujúci Rytmusovu hudobnú kariéru od jeho detstva, prvých hudobných pokusov až po jeho dnešné hudobné a spoločenské postavenie. Slovo ‚tempo‘ pre náš štáb predstavuje Rytmusov medzinárodne rozpoznateľný alias, akýsi esperantový názov,“ prezradil Nazarij Klujev, jeden z trojice režisérov. „*Tempo* je rómske slovo, mnoho ľudí nepozná rozdiel medzi rytmom a tempom. Ich významy sú podobné, ale tempo hovorí o rýchlosti. Je to odkaz na to, že tridsať rokov môže ubehnúť rýchlo, keď sa človek niečomu intenzívne venuje,“ doplnil Maxim Klujev, ďalší z trojice režisérov.

Známeho slovenského rapera predstavil už v roku 2015 film *Rytmus – Sídliškový sen*, v ktorom režisér Miro Drobný nazrel do jeho súkromia a venoval sa hudobníkovým vzťahom s rodinou, so spolupracovníkmi a s partnerkami, v neposlednom rade aj jeho vzťahu k sebe samému. Rytmusova tvorba bola skôr kulisou k jeho životnému príbehu. „Aj po konzultácii s Rytmusom bolo našim hlavným cieľom odlišiť film *Tempos* od Sídliškoveho sna. Našťastie pre nás, Rytmusovu hudobnú kariéru zatiaľ ešte nikto detailne nevyrozprával. Zamerali sme sa teda na jeho tvorbu a dohľadali sme množstvo archívov,“ vysvetľuje Nazarij Klujev. „Film je najmä Rytmusovým hudobným portrétom. Snažíme sa poukázať na najzásadnejšie momenty jeho kariéry, vnieť svetlo do situácií, ktoré boli buď nejasné, alebo vyznievali kontroverzne.“

Rytmusa si tvorcovia vybrali ako najvýraznejšieho zástupcu hiphopovej scény, jeho príbeh chcú však predstaviť v jej kontexte a čo najviac zasadený do súvislostí. Film teda zachytáva aj počiatky a formovanie slovenskej hiphopovej a rapovej komunity, keď prví nadšenci skúšali tancovať a prví odvážlivci vymýšľali prvé rapové texty v slovenčine. „Tak ako rástol Rytmus ako raper, rástla do istej miery aj domáca hiphopová scéna. Tie dve línie sa vzájomne podporujú a jedna vysvetľuje druhú. Podstatné pre nás bolo akcentovať hiphop ako žáner, v ktorom sa človek vedel nájsť a byť naplno sám sebou,“ prezradil Roman Kelemen. Vo filme sa podľa tvorcov objaví aj tanečník Fredy Ayisi, členovia Kontrafaktu Ego a Anys, raper Čistychoť – Čis-T, DJ Wich a ďalší.

„Toto je mojich tridsať rokov v rape, žiadny rodinný medailónik o mojom pôvode a stratenom biologickom tatkovi. Staré zábery, ktoré doteraz neboli nikde zverejnené. Moja hudobná kariéra zmapovaná od úplnej nuly až po to, kým som dnes,“ povedal o filme *Tempos* Rytmus. Hovoriť však o jeho začiatkoch a vynechať tému motivácie malého chlapca s veľkým snom a potrebou niečo dokázať by bola škoda. Aj vo filme *Tempos* sa s ňou pracuje. Z osobnejšej roviny sa do filmu podľa Romana Kelemena dostane aj téma vorkoholizmu a vysokého pracovného nasadenia v kontexte rodinného a osobného života.

Nakrúcalo sa v Petržalke na streche jedného paneláka, v piešťanskom kasíne, kde Rytmus pracoval ako krupier, v dome DJ Wicha či v záhradnej oáze Fredyho Ayisiho. Vo filme sa objaví aj aktuálne zábery z nahrávania nového albumu Kontrafaktu.

Trojica tvorcov sa doposiaľ venovala krátkometrážnym projektom a film o Rytmusovi a hiphopovej kultúre vníma aj ako test, či ich spolupráca ustojí dlhometrážnu formu. „Každý z nás sa primárne venuje inej zložke

filmu: ja produkcii, Maxim je kameraman a Roman strihač,“ prezradil Nazarij Klujev. „Skeve sa dopĺňame. Preto sa naša spoločná režijná kompetencia aj počas projektu prirodzene presúvala v závislosti od štádia produkcie filmu. Ja som zodpovedal za rozbeh, koordináciu tvorivých zložiek a komunikáciu na pláci.“ Spolurežisér a kameraman filmu Maxim Klujev doplní, že takáto spolupráca je priestorom na odloženie ega a učenie sa nových vecí. Roman Kelemen, ktorý je aj strihačom filmu, mal najviac práce na začiatku tvorivého procesu, keď sa tvoril scenár a základné osi filmu, ale, prirodzene, aj na konci – v strižni. *Tempos* vníma aj ako zaujímavé spretrenie ponuky domácej kinematografie vo vzťahu k žánrom, ktoré v nej v súčasnosti prevládajú.

„Produkovat tento film je pre náš tím splnený sen. Celá naša crew vyrastala na skladbách či už od Rytmusa alebo od Kontrafaktu. Keď teraz spätne mapujeme jednotlivé Rytmusove hudobné kroky, precitujeme každú jednu skladbu úplne novým spôsobom. Ako štáb sme do filmu vložili veľa energie a srdce fanúšika. Veríme, že to vo výsledku bude cítiť aj divák,“ uzatvára Nazarij Klujev z produkčnej spoločnosti Toxpro, ktorá je koproducentom filmu. Hlavným producentom je spoločnosť Red Bull. ◀

— Záber z nakrúcania filmu

Rytmus: *Tempos* (r. Nazarij Klujev, Roman Kelemen, Maxim Klujev, Slovensko, 2020)

CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: Producent rozpočet nezverejnil, film nebol podporený z verejných zdrojov.

DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP, mp4

Keď sa raz hmla rozplynie

Vo februári mal prísť do kín ďalší dokument Zuzany Piussi. Snímka *V hmle* má slogan „slovenské cesty k spravodlivosti“ a zaoberá sa problémami bezprávia v právnom štáte. Témou nadväzuje na režisérkin film *Nemoc tretej moci* z roku 2011. V čase uzávierky však premiéru snímky posunuli na neurčito.

Zuzana Piussi sa vo svojej tvorbe dlhodobo venuje zobrazovaniu rôznych aktuálnych spoločenských problémov. V *Obliehaní mesta* tematizuje zápas ľudí s ťažobnými zámermi rôznych záujmových skupín, v *Ukradnutom štáte* zase rozoberá mechanizmy ovplyvňovania verejnej mienky – predajom, kupovaním aj vytváraním informácií.

Novinka *V hmle* sa venuje slovenskej justícii a skúma, k akým zásadným zmenám došlo, respektíve nedošlo v tejto veľmi dôležitej zložke právneho štátu po deviatich rokoch od natočenia dokumentu *Nemoc tretej moci*. Filmárku zaujíma, prečo ľudia stále tak masívne nedôverujú slovenským súdom.

„Nemoc tretej moci som nakrúcala so sudcami, ktorí sa postavili proti Harabinovi. Dnes, po deviatich rokoch Harabin neovláda slovenskú justíciu, ale dôveryhodnosť súdnictva je veľmi nízka, traja zo štyroch ľudí nedôverujú slovenským súdom,“ vysvetľuje Zuzana Piussi jednu zo svojich motívácií venovať sa tejto problematike.

„Film o justícii vtedy aj dnes iniciovala sudkyňa Katarína Javorčíková, ktorá bola prezidentkou združenia Za otvorenú justíciu (ZOJ) a spolu s ďalšími sudcami bojuje za skutočne fungujúcu justíciu. Pred pár mesiacmi sa rozhodla prerušiť svoju činnosť sudcu a napísala článok, kde v piatich bodoch vysvetľuje svoje rozhodnutie. Do toho prišla Threema a odhalila to, čo niektorí sudcovia zo združenia ZOJ dávno kritizovali. Navonok to vyzerá ako kríza, ale v skutočnosti je to možnosť na očistu nášho súdnictva. Zároveň je to chvíľa, keď môže vzniknúť film, ktorý to tematizuje a mohol by pomôcť tejto očiste,“ doplnila Piussi, ktorá by filmom chcela prispieť k verejným diskusiám o stave slovenskej justície a vyvolať tlak na potrebné zmeny. Kľúčový problém nevidí

v zákonoch ani vo vybavenosti súdov, ale v ľuďoch, ktorí súdnu moc na Slovensku vykonávajú. Keď právny systém nefunguje správne alebo je spochybnený, spoločnosť sa podľa Piussi ocitá akoby v hmle. Hmla je aj názov pracovnej policajnej skupiny vyšetrujúcej korupciu sudcov, ktorú odhalila aplikácia Threema v mobilnom telefóne Mariána Kočnera. Film sa však podľa Piussi nezaoberá samotnou Threemou, ale dôsledkami toho, na čo poukázala.

Autorka sa cez konkrétne príbehy sudcov, podnikateľov, ale aj bežných ľudí snaží pomenovať dôsledky straty viery v právny štát aj v samotnú spravodlivosť, ale reflektuje aj procesy smerujúce k uzdravovaniu justície.

„Film ukazuje aj to, že rozklad justície je jedným z dôvodov, prečo ľudia volia antisystémové strany s vierou, že tieto veci napravia. V skutočnosti im tieto strany nepomôžu. Keby riadne fungovala justícia, nemohla by štát do takej veľkej miery ovládnuť oligarchia a mafiánske skupiny. Dôležité je aj upozorňovať ľudí, čo ponúkajú strany po voľbách, pokiaľ ide o spravovanie štátu a justície osobitne,“ vysvetľuje režisérka, pre ktorú bolo vzhľadom na tému filmu dôležité, aby ho ľudia videli ešte pred parlamentnými voľbami. Preto aj v čase písania tohto článku (v januári) na filme intenzívne pracovala. Dokončiť ho nestihla.

Okrem réžie sa na filme podieľala aj ako scenáristka a producentka (Ultrafilm). Ďalším producentom filmu je Mario Homolka z Leon Production. Autorkou námetu je už spomínaná emeritná sudkyňa Katarína Javorčíková a dramaturgom Vít Janeček. Kameru mal na starosti Miro Remo, strih Šimon Špidla a zvuk Adam Matej. ◀

V hmle (r. Zuzana Piussi, Slovensko, 2020)

CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: (údaje neboli v čase uzávierky známe) **DISTRIBUČNÉ NOSIČE:** DCP, mp4

Creative Europe Desk Slovensko informuje

V roku 2019 dosiahli slovenskí žiadatelia v rámci programu Kreativná Európa veľmi slušné výsledky. Suma celkovej podpory dosiahla 1 249 237 EUR, z toho v podprograme Kultúra 569 208 EUR a v podprograme MEDIA 680 029 EUR. V prípade podprogramu Kultúra má kancelária CED k dispozícii iba celkové sumy na podporené projekty slovenských žiadateľov a celkové sumy určené pre spoluorganizátorov z jednotlivých krajín. Celková suma podpory pre slovenské subjekty v rámci podprogramu Kultúra bola v roku 2019 569 208 EUR, z toho 200 000 EUR získala SNG/Kunsthalle (projekt Eastern Sugar) ako žiadateľ a hlavný organizátor v rámci schémy Projekty európskej spolupráce / Projekty menšieho rozsahu. V rámci tej istej schémy získali 3 slovenské spoločnosti (Divadelný ústav – projekt Classics in the Graphic Novel, Pohoda Festival – projekt Green Europe Experience a Talentum – projekt Music Bridge Art Project) ako spoluorganizatori celkom 183 492 EUR. V rámci schémy Projekty európskej spolupráce / Projekty väčšieho rozsahu získala jedna slovenská spoločnosť (CVTI – projekt Ebooks on Demand Networking) ako spoluorganizátor 129 091 EUR a v rámci schémy Literárny preklad získala jedna slovenská spoločnosť ako žiadateľ (BRAK – projekt Introduction to European Graphic Novel in Slovakia) 56 625 EUR.

V rámci podprogramu MEDIA v roku 2019 získali slovenské spoločnosti celkom 680 029 EUR, čo považujeme za solídny výsledok v meniacom sa svete programu Kreativná Európa – MEDIA. Z toho najviac, 244 760 EUR, v rámci automatickej podpory kinodistribúcie. Pozitívne je, že po dlhom čase máme znovu úspešného žiadateľa v rámci podpory vývoja balíkov projektov (Punkchart Film, balík 3 projektov : dokument *Zóna*, seriál *Domov nejdeš* a dokument *60 minút*, podpora 105 000 EUR). V rámci podpory európskych audiovizuálnych diel online máme dve slovenské spoločnosti ako partnerov dvoch českých

žiadateľov (projekty DAFilms a Kinedok), pričom k dispozícii je iba celková suma pre slovenské partnerské spoločnosti vo výške 30 913 EUR, to isté platí pre výsledky podpory tréningu (dve české spoločnosti ako žiadatelia: Ex Oriente získal celkom 182 656 EUR, DOK.incubator 145 521 EUR, pričom na Slovensku preinvestovali 38 027 EUR, respektíve 26 600 EUR).

V rámci výberovej podpory kinodistribúcie žiadateľmi boli, podľa nových pravidiel, predajcovia práv. EACEA nezverejnila mená spoločností v pozícii distribútorov, ani jednotlivé sumy ich podpory, k dispozícii je iba celková suma všetkých slovenských distribučných spoločností na 8 podporených projektov vo výške 44 100 EUR.

TRIGON PRODUCTION získala podporu v rámci podpory vývoja jednotlivých projektov (projekt hraného filmu *Jakubov poklad* – 30 000 EUR) a 25 slovenských kín v sieti Europa Cinemas získalo podporu vo výške 160 029 EUR.

Slovenské spoločnosti predložili v rámci MEDIA celkom 55 žiadostí (ako žiadatelia a tiež ako partneri), z nich bolo 47 podporených (čo predstavuje 85 %), ak zredukujeme počty iba na slovenské spoločnosti – žiadateľov, pôjde o 43 predložených žiadostí, z nich bolo 35 podporených (81 %).

Aktuálne uzávierky na mesiac február: výzva EACEA/18/2019, Podpora vývoja balíkov projektov, má uzávierku 4. februára 2020 a výzva EACEA/19/2019, Podpora vývoja videohier, má uzávierku 12. februára 2020. V oboch sa podmienky nemenili.

Slovenské zastúpenie na Českých levoch

Česká filmová a televízna akadémia zverejnila 15. januára nominácie 27. ročníka cien Český lev. Najviac nominácií získali tituly, na ktorých sa koprodukčne podieľalo aj Slovensko – *Vlastníci* (r. Jiří Havelka) ich majú dvanásť, *Pomaľované vtáča* (r. Václav Marhoul) jedenásť a *Staříci* (r. Martin Dušek, Ondřej Provaník) desať. Sedem nominácií získala takisto slovenská minoritná koprodukcia *Na streche* (r. Jiří Mádľ), rovnako ako slovenská majoritná sním-

ka *Amnestie* (r. Jonáš Karásek). O Českého leva sa uchádzajú aj ďalšie slovenské minority: *Sklenená izba* (r. Július Ševčík) v šiestich kategóriách, *Hodinárov učeň* (r. Jitka Rudolfová) v štyroch a *Posledná aristokratka* (r. Jiří Vějdelek) v dvoch. Jednu nomináciu získali tituly *Jiří Suchý* (r. Olga Sommerová) a *Teroristka* (r. Radek Bajgar). V kategórii hraných filmov sa o cenu za najlepší film uchádzajú už spomínané slovenské koprodukčné tituly tituly *Na streche*, *Pomaľované vtáča*, *Staříci* a *Vlastníci*. Päťicu dopĺňa film *Tiché doteky* Michala Hogenauera, ktorý slovenským titulom konkuruje aj v kategórii najlepší režia. Za najlepší scenár potom k „slovenskej“ štvorici nominovali debut Bohdana Karáska *Karel, já a ty*. Slovenská majoritná snímka *Amnestie* získala, okrem nominácie v kategórii pre najlepšiu herečku vo vedľajšej úlohe pre českú herečku Annu Geislerovú aj nomináciu za najlepšiu kameru pre Tomáša Juríčka. V tejto kategórii sa o cenu akadémie uchádzajú aj kameramani Martin Žiaran (*Na streche*) a Martin Štrba (*Sklenená izba*). Za strih sú nominovaní aj Matej Beneš (*Amnestie*) a Jana Vlčková (*Staříci*).

Film *Amnestie* má nomináciu aj v kategóriách najlepší zvuk (Viktor Krivosudský) a najlepší hudba (Matúš Široký a Jozef Lupták). Za hudbu do filmu *Hodinárov učeň* je nominovaný Michal Novinskí (spolu s Ivanom Acherom). Tomáš Berka, Václav Vohlídal a Karol Filo sa uchádzajú o Leva za najlepšiu filmovú scénografiu (*Amnestie*); Katarína Štrbová Bieliková (*Sklenená izba*) a Katarína Hollá (*Posledná aristokratka*) si konkurujú ako kostymérky. V kategórii najlepšie masky je nominovaná aj Andrea Štrbová (*Amnestie*).

Medzi nomináciami na najlepší študentský film sa ocitli dva tituly od slovenských tvorcov – *Anežka* (r. Adam Šoltés) a *Sh_t Happens* (r. David Štumpf, Michaela Mihályi), ktoré vznikli na českých filmových školách. Slávnostné vyhlásenie víťazov bude 7. marca.

— jj —

Baví ma vytáňovať kostlivcov na svetlo

Debutovala ako tridsaťdvaročná náročným filmom s historickou tematikou. Odvtedy má na konte celkovo šesť celovečerných titulov (vrátane televíznej *Obhliadky*). Iba jeden z nich natočila podľa vlastného námetu a zároveň iba jeden z nich nevznikol podľa jej scenára. Zaujímajú ju kostlivci v skrini našich dejín a občas sedia vedľa nej na gauči duchovia zavraždených. Pred premiérou politického trileru *Sviňa* sa nielen o ňom rozprávame so scenáristkou a režisérkou Marianou Čengel Solčanskou.

Vaša cesta k filmu nebola celkom priamočiara, pred réžiou ste vyštudovali kulturológiu a politológiu a s filmom ste začínali neskôr ako vaši kolegovia. Vnímate to spätne ako výhodu či nevýhodu?

Určite to bola výhoda. Keď som bola na strednej škole, vôbec som si netrúfla podať si prihlášku na réžiu, pretože v tom čase sa očakávalo, že réžiu budú študovať starší a zrelší ľudia, individuality so zafinovaným životným postojom a nadpriemerným vzdelaním. Prihlášku som si podala, až keď som mala v ruke diplom z tých dvoch odborov, čím, samozrejme, nechcem tvrdiť, že som nebodaj mala nekompromisne zafinovaný životný postoj a nadpriemerné vzdelanie. Dokonca som si popri štúdiu réžie spravila malý doktorát, takže niekedy v druhom ročníku som si z Bratislavy odskočila na promóciu do Nitry. Bez absolvovania filozofickej fakulty by som nebola tým, kým som dnes. Tie roky strávené premýšľaním a rozprávaním o filozofii, kultúre, religionistike, literatúre, estetických a etických teóriách a definíciách kultúry by sa nedali nikdy ničím nahradiť.

Aký vplyv mali na vás vaši pedagógovia?

Boli traja: Stanislav Párnický, Martin Šulík a Miloslav Luther. Všetci mali nesmierny vplyv na našu ročníkovú tvorbu a zároveň mal každý z nich úplne iný prístup. Profesor Párnický bol otcovský, dôverovali sme mu, mal nás rád, bol zhovievavý. Pán Luther bol prísnejší, systematický, vyžadoval presné plnenie jasne zafinovaných úloh. Martin Šulík bol väčšinou sarkastický

a nebolo jednoduché zistiť, či nás učí rád, ale vedeli sme, že má rád niektoré naše filmy. Bolo dôležité, že nás ako ročník viedli všetci traja a každý z nich sa výrazne podpísal na našom formovaní.

Témy vašich filmov sú dosť rôznorodé. Hľadáte si témy vy alebo si takpovediac témy nájdu vás?

To nie je jednoznačné. Je pravda, že iba tému svojho debutu *Legenda o lietajúcom Cypriánovi* som si vybrala sama, všetky ostatné prišli ako ponuka na spoluprácu, hoci zakaždým malo to „zadanie“ inú formu. Niekedy to bol iba ponúknutý priestor, inokedy ponuka nakrútiť rozprávku alebo televíznu drámu. Ale iba jediný raz som nakrútila film podľa cudzieho scenára (*Miluj ma alebo odíď* – pozn. red.). V prípade posledných dvoch filmov, *Únosu* a *Svine*, prišla téma ku mne, usadila sa mi v hlave a v srdci a ja som ju nedokázala vyhnať. Prijala som oba tie filmy ako bremeno, doslova ako občiansku povinnosť. O radosti z procesu tvorby tu vôbec nemožno hovoriť.

To, že natáčate podľa vlastných scenárov, je vnútorná potreba, východisko z núdze spôsobené nedostatkom kvalitných scenárov alebo...?

Asi je to preto, lebo okrem Aleny Bodingerovej mi doteraz nikto žiadny scenár neponúkol. Producenti a televízie mi zakaždým ponúkli iba tému, nie hotový text. Ale teraz pripravujem film *Slúžka* podľa románu Hany Lasicovej a v tomto prípade sme napísali scenár a dialógy spolu – a myslím tým naozaj spolu.

Dej vašich filmov sa odohráva raz v dávnej histórii, potom v súčasnosti, v rozprávkovom svete mimo reálneho času i v celkom nedávnej minulosti. Ako sa pozeráte na časovosť a nadčasovosť vo filme?

— Ak by som mohla, nakrúcala by som iba dobové filmy. Naše dejiny sú ako obrovská skriňa plná spráchnivených kostlivcov. Bavi ma vyťahovať ich na svetlo, lebo keď sú v tme, máme sklón báť sa – človek má odjakživa najväčší strach z vecí, ktoré nevidí. Aj všetky štyri romány, ktoré som napísala, sú historické prózy. Takisto filmy, ktoré pripravujem alebo sú vo vývoji, spracúvajú historické látky. Aktuálne absolvujem obhliadky k filmu *Proces*, ktorý rozpráva o súdnom procese s Tisom, Machom a Ďurčanským. Kameraman Martin Štrba navrhol čiernobielu štylizáciu obrazu a kamerovými skúškami sme si overili, že to naozaj funguje.

Ktorú fázu tvorby filmu máte najradšej?

— Jednoznačne písanie, pretože vtedy som sama: sama so sebou, s textom, s predstavami. A potom prípravu nakrúcania, ktorá obyčajne prebieha v úzkom kruhu s niekoľkými výtvarnými zložkami, a keďže sú to väčšinou moji priatelia, je to dennodenná radosť zo stretnutí a z toho, že robíme niečo zmysluplné. Teším sa aj na postprodukcii, keď sedíme s Ondrom Azorom v strižni, striháme a pijem pri tom hektolitry kávy.

Trochu to teraz vyzerá, akoby ste nemali rada samotné nakrúcanie, čo je v prípade vašej profesie dosť povážlivé...

— Nakrúcanie je koncentrovaný stres a strach, ťarcha nesmiernej zodpovednosti za ľudí aj za výsledok. Som vtedy celé dni a noci preč od rodiny, väčšinou v špine a zime, sedím s mokkými, studenými nohami vo vetre, jem nezdravé hlúposti a zalievam ich hnusnou kávou, pričom ma bolí mozog z premýšľania, ako si poradiť s výzvami a komplikáciami, ktoré sa objavujú cirka každých tridsaťpäť minút. Častokrát treba riešiť vyhrotené situácie a z nich vyplývajúce vyhrotené emócie. Nakrúcanie proste treba iba prežiť.

Je zjavné, že máte svojich obľúbených hercov, často ste obsadzovali nebohého Ivana Palúcha, opakovane sa vraciate k Markovi Igondovi. Často však siahate aj po neopozeraných tvárach. Ako si vlastne vyberáte hercov?

— Ivan Palúch pre mňa mnoho znamenal a stále znamená. A chýba mi, naozaj veľmi! Marko je herec, ktorý verí v každý film, čo so mnou nakrúca, a to je naozaj dôležité. Vždy keď je to možné, obsadzujem bez kastingu, lebo kastinky neznášam, trpím pri nich viac ako kastovaní herci, pripadáam si ako kat. Keď už mám herca vybraného, postavu hľadáme spolu, rozprávame sa o nej. Ak je na to čas, pred nakrúcaním prebehnú čítačky. Je výborné, keď herci filmu uveria a cítia sa ako spoluautori svojej postavy.

Popri piatich celovečerných filmoch pre kiná, ktoré ste natočili, vás ako každého tvorcu sprevádzajú aj nerealizované témy – *Jaskyňa*, postavy Žofie Bosniakovej, Milana Rastislava Štefánika. Ponechávate si ich ako možnosť do budúcnosti?

— Nie. Je to preč. Pamätám si, ako ťažko som prežívala, keď som ešte ako študentka nedostala na *Cypriána* dotáciu z ministerstva kultúry. Miloslav Luther mi vtedy na útechu povedal, že na celom svete sú tisíce výborných scenárov, ktoré nikdy nikto nenakrúti. To bol kliniec do mojej čerstvo ohobľovanej rakvy. Mala som potom takú hlbokú depresiu, že som týždeň chodila ako mátoha a bolo mi na umretie. Boli to prehnané emócie, ale tie k tomu asi patria.

Režisér je do veľkej miery závislý od producenta, vy sama ste si vyskúšali viacerých – od vlastného manžela po „starých profesionálov“. Ako vidíte producentské prostredie na Slovensku?

— Verím, že svetlou budúcnosťou našej kinematografie sú mladí producenti. Veľmi im držím palce. Sú jazykovo vybavení, draví, odvážni, odhodlaní. Bodaj by im ten zápal vydržal.

Témy viacerých svojich filmov ste spracovali aj literárne, v prípade *Jánošíka* to bolo dokonca úplne mimo filmovej tvorby. Čo vás k tomu vedie? A *Jánošíka* by ste nechceli aj sfilmovať?

— Chcela, ale to sa nikdy nestane (úsmev). Píšem preto, lebo mám vnútornú potrebu rozprávať príbeh. Písanie knihy je veľmi slobodný proces. Nevýžaduje si žiadny špeciálny priestor, nepodlieha finančným rozpočtom ani hodnotiacim komisiám. Môžem písať absolútne kreatívne. Oproti tomu každý film je v našich podmienkach vlastne jeden obrovský kompromis. Hovoríme si, často alibisticky, že keby sme mali viac peňazí, točili by sme lepšie filmy. Táto výhovorka v literatúre neplatí. Na dobrý román netreba nič, iba talent.

„Ak máte divácky úspech, ešte to neznamená, že ste nakrútili dobrý film. Ba obávam sa, že často to práve ukazuje, že to dobrý film nie je.“

Zrejme najväčší ohlas zaznamenal váš predošlý film *Únos*. Očakávali ste to? Bola to aj motivácia, prečo ste prikývli na nakrúcanie *Sviňa*?

— Ak máte divácky úspech, ešte to neznamená, že ste nakrútili dobrý film. Ba obávam sa, že často to práve ukazuje, že to dobrý film nie je. Mám jeden kuriózný zážitok. Nakrúcam dokument o staručkých slovenských spisovateľoch, a keď som projekt prezentovala kolegom filmárom, dostala som od členky hodnotiacej komisie otázku, prečo si myslím, že by to ľudia chceli pozerať. Stratila som vtedy reč. *Únos* ľudia pozerať chceli. Vlastne suploval hodinu dejepisu a podnietil v mladých ľuďoch záujem o vlastné dejiny. Myslela som si, že tento žáner už nikdy nenakrútim, a tešila som sa z toho. A vidíte, prišla *Sviňa*. Doslova prišla.

Čítate recenzie svojich filmov?

— Nikdy. Ani nadpisy.

Raz ste mi povedali, že nemáte rada, keď sa v diskusiách vyčleňujú „ženské režisérky“. Môžete nejako rozviest tento svoj postoj?

— Oscary ani České levy ani Slnká v sieti nie sú

„V prípade filmov *Únos* a *Sviňa* prišla téma ku mne. Usadila sa mi v hlave a v srdci a ja som ju nedokázala vyhnúť. Prijala som oba tie filmy ako bremeno, doslova ako občiansku povinnosť.“

špeciálne pre mužov režisérov a ženy režisérky, čo je pochopiteľné. Film je film, buď je dobrý, alebo nie, a je úplne jedno, akého pohlavia je autor. Nemám rada ani všelijaké tie špeciálne ankety pre podnikateľky a Slovenky a podobne, evokujú mi paralympiádu. Byť ženou predsa nie je hendikep, veď polovica všetkej populácie na zemi sú ženy.

Vedeli by ste charakterizovať sama seba ako režisérku?

— Podľa mňa mi neprislúcha vykladať svoje filmy, nebola by to ani presná, ani pravdivá charakteristika. Opätovne sa vraciam k motívu času a premeny človeka, jeho náboženského zadefinovania sa, religiózneho uchopenia pravdy. Moje posledné dva filmy môžu pôsobiť ako symboly politického svedomia našej doby.

V roku 2016 ste v jednom rozhovore povedali: „Viem, že na svete sú problémy, a rozumiem, že niekto o tom točí, ale ja to nebudem.“ Po *Únose* a *Svini* mi to k vám akosi nesedí. Zmenil sa odvtedy váš uhol pohľadu na tieto veci?

— Nie. Stále si myslím, že nie som povoláná ani vyvolená. Tie dva filmy sa mi proste stali. Oba scenáre som písala večer, keď celý dom zaspal. Po polnoci som

zakaždým nadobudla presvedčenie, že sú so mnou na gauči duchovia zavraždených.

Témy *Únosu* a *Svine* sú politické. Pomohlo vám pri nich niekdajšie štúdium politológie alebo ste sa od neho už úplne odstrihli?

— Bez štúdia politológie by som ich vôbec nenakrútila. Keď sa päť rokov dennodenne pohybujete v terminológii politických vied, stane sa pre vás praktické politické dianie čitateľným, dokážete ho definovať a vykladať.

Pri *Únose* ste spracúvali udalosti staré zhruba dvadsať rokov, pri *Svini* je prepojenie so súčasnosťou bezprostredné. Bol to pre vás rozdiel?

— Hlavný rozdiel bol v tom, že *Sviňa* je voľnou adaptáciou literárnej predlohy, konkrétne časti rovnomennej knihy Arpáda Soltésza, niektorých jej línií. Pri písaní scenára som sa v opise postáv, ich pomenovaní a konaní snažila veľmi nevzdialiť od knižnej predlohy.

Podľa mňa máte originálny humor. Viete si predstaviť, že by ste natočili komédiu?

— Tisíckrát áno! Na svete je strašne veľa biedy a utrpenia. Nemali by naše filmy vlastne robiť ľuďom radosť?

Aké sú vaše najbližšie tvorivé plány?

— V septembri začneme nakrúcať spomínanú *Slúžku*. Predloha je veľmi emancipované dielo a dúfam, že taký bude aj film, je to veľmi slubné. Ide o príbeh ne-manželskej dcéry chudobnej štiavnickej ženy, ktorú pošlú ako pätnásťročnú slúžiť do Viedne. Rozklad vzťahových štruktúr v bohatom meštianskom dome bude obrazom rozpadu rakúsko-uhorskej monarchie. A o rok ma čaká zimná rozprávka. Ak teda dožijeme.... ◀

Daniel
Brunovský
[výtvarník]

Som dieťa Československa. Polovicu života som prežil v Československu, preto vnímam slovenský film aj v kontexte československej kinematografie.

České a slovenské filmy mali niečo spoločné a v niečom boli zas iné. Často mi viac imponovali české filmy, ale aj medzi slovenskými som si našiel svoje obľúbené.

Filmami, ktoré mám dodnes veľmi rád, sú *Dáždnik svätého Petra* a *Zemianska češť*. Majú dobré herecké obsadenie, ako laik si myslím, že aj dobrú réžiu a dramaturgiu, a ich scenár sa opiera o dobré literárne predlohy – román Kálmána Mikszátha a novelu Jána Kalinčiaka. Veľmi rád mám aj *Obchod na korze*, ktorý považujem za svetový, takisto tvorbu Juraja Herza, ktorá je plná tajomna. Z novších diel som si obľúbil Šulíkove filmy z 90. rokov. Film *Všetko čo mám rád* s Jurajom Nvotom v hlavnej úlohe ma v kontexte totálne idiotskej doby svojho vzniku, keď všetci začali naháňať nezmyselnosti, potešil a upokojil. Aktuálny je aj dnes.

Osobitý vzťah mám aj k Šulíkovej *Záhraďe*. Vznikala v čase, keď som odišiel z Bratislavy na vidiek. Prežíval som presne to isté, čo hlavný hrdina, a istým spôsobom som sa s ním vedel identifikovať. Až neskôr som zistil, že dokonca aj filmovanie prebiehalo v lokalitách, kde som žil. Každý deň som chodil okolo motela, kde sa hrdina opije s otcom. *Záhraďa* má svojskú poetiku, ale páči sa mi aj jej obsah, to, o čom je. Hovorí o nás, o ľuďoch, o mne. Je veľmi intímna a zároveň súčasná. Také filmy vznikajú len veľmi výnimočne. Rád by som spomenul aj *Slnko v sieti* Štefana Uhra. Okrem toho, že je to dobrý film, je plný záberov zo starej Bratislavy. Jej štvrte a ulice sa vo filmoch snažím lokalizovať aj vtedy, keď sú niekde len kulisou alebo sa tam iba mihnú, pretože filmovú Bratislavu mám všeobecne veľmi rád. ◀

Patrik Pašš [strihač, producent]

— Môj úplne prvý filmový zážitok je z dedinského kina v Čachticiach, kde môj otec pôsobil ako riaditeľ školy. Videl som tam film *Osud človeka* na motívy románu Michaila Šolochova a tento prvý dotyk s filmom bol veľmi hlboký. Po príchode do Bratislavy ma otec často brával do kina Čas, asi aby som nezavadzal pri príprave nedelňého obeda. Tam som videl prvé žurnály, dokumenty, dabingy. V čase mojej puberty, po okupácii v roku 1968, na mňa zapôsobili najmä filmy Juraja Jakubiska *Kristove roky* a *Zbehovia a pútníci*. Boli to silné emocionálne zážitky, navyše umocnené atmosférou doby. Praxoval som vtedy ako asistent pri rôznych profesiách v televízii a začal som sa o film intenzívne zaujímať. Niekedy v tom čase som vnútorne zatúžil s Jakubiskom aspoň raz v živote spolupracovať, netušiac, že nás po rokoch spojí spolupráca na filme *Tisícročná včela*. Tento film a spolupráca s Jurajom ovplyvnili celý môj profesionálny život.

— Ako som postupne „rástol“ v profesii strihača, túžbu po poznaní som ďalej nasycoval tým, že som pozeral filmy, ktoré sme vtedy robili v dabingu – diela Clauda Leloucha, Jeana-Luca Godarda, Federica Felliniho. Obzvlášť ma vtedy zaujal *Krížnik Potemkin* Sergeja Michajloviča Ejzenštejna. Oslovil ma svojou intelektuálnou a asociatívnu komunikáciou s divákom. Snažil som sa jeho myslenie a prístupy pochopiť teoreticky a ešte veľmi dlho som bol vo svojej estetike poznačený jeho asociatívnu komunikáciou. V čase, keď som už pôsobil na VŠMU, som vyhľadával najmä snímky, ktoré hlbšie rozvíjali moje filmárske poznanie a príbehom intenzívne oslovovali myslenie a emócie diváka. Medzi také patrili Spielbergov *Schindlerov zoznam*. Videl som v ňom aj premietnutie Spielbergovej úcty k Ejzenšteinovi. Na dlhý čas to bol pre mňa jeden zo základných študijných materiálov. Moje poznanie z vedenia témy a príbehových línií rozšírili aj filmy *Votrelec* Ridleyho Scotta a *Nikita* Luca Bessona. V tej dobe malo mnoho slovenských filmov problém s príbehom, so štruktúrnou a kompozičnou stavbou a spomenuté filmy boli vtedy ukážkou toho, ako sa to robí vo svetovej kinematografii. V poslednom čase kladiem mimoriadny dôraz na viacvrstvovú komunikáciu, akú nájdeme napríklad vo filme *Amadeus* Miloša Formana, a snažím sa, aby filmy s divákom komunikovali, aktivovali jeho myslenie a zasiahli emócie.

— Toto som si „pozbielal“ z myslenia režisérov a z dobrých filmov našej a svetovej kinematografie. A to je moja meta pre ďalšie filmové projekty – dokázať naplniť hodnotové poslanie kultúry v spoločnosti „robiť život človeka krajším a lepším“. ◀

Milost' (*Ułaskawienie*, Poľsko/Česko/Slovensko, 2018) SCENÁR A RÉŽIA Jan Jakub Kolski KAMERA Julian Kernbach

STRIH Konrad Śniadi HUDBA Dariusz Górniocka HRAJÚ Grazyna Blecka-Kolska, Jan Jankowski, Michal Kaleta

MINUTÁŽ 100 min. HODNOTENIE ●●●¼ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 16. 1. 2020

— text: Katarína Mišíková / filmová teoretička

— foto: Sentimentalfilm —

Omilostenie od minulosti

Koprodukčný film poľského režiséra Jana Jakuba Kolského *Milost'* je filmom-pomníkom i filmom-terapiou: pomníkom statočnosti jeho starých rodičov a terapiou prekonávajúcou osobnú i kolektívnu traumú rodinnej histórie a poľských povojnových dejín. Príbeh je inšpirovaný tragickým osudom režisérovho strýka, vojaka Krajinskej armády Wacława Szezczyka, zvaného Odrofúz, ktorého v roku 1946 zavraždila komunistická tajná polícia, a aby sa ubezpečila, že nepriateľ nového režimu je definitívne zneškodnený, opakovane otvárala jeho hrob.

— Tému poľského povojnového antikomunistického odboja socialistická historiografia takmer celkom obchádzala. V umení sa jej ako jeden z mála venoval Jerzy Andrzejewski v románe *Popol a diamant*, ktorý vyšiel roku 1948 a podľa ktorého o desať rokov neskôr nakrútil Andrzej Wajda rovnomenný film. Po roku 1989 sa táto kapitola dejín stala predmetom nového historického výskumu i verejných debát. Dnes vieme, že na poľskom území, po vojne zmiatanom bojmi protichodných síl, zahynulo vyše 30-tisíc členov antikomunistického odboja, 79-tisíc ľudí zatkli, mnohých z nich transportovali do Sovietskeho zväzu, 5-tisíc bojovníkov odsúdili na smrť a polovicu z nich aj popravili. V súčasnej poľskej spoločnosti žije kult takzvaných „prekliatych vojakov“ ako hrdinov boja za slobodu a nezávislosť Poľska, podporovaný politickou pravnicou. Ozývajú sa však i hlasy volajúce po demytologizácii dejín a prehodnotení činnosti bývalých členov Krajinskej armády, z ktorých viacerí sa dopúšťali nielen hrdinských, ale aj brutálnych činov na civilnom obyvateľstve. Kolského film sa celkom dištancuje od jedného i druhého výkladu osudov prekliatych vojakov, necháva vojnového hrdinu počas celého deja ležať mŕtveho a snaží sa cez prizmu osobných a rodinných spomienok tlmočiť univerzálne témy ľudskej dôstojnosti, vzájomnosti a schopnosti dať stigme minulosti nový zmysel.

— Rozprávanie preto zámerne rezignuje na explikáciu zložitých historických súvislostí, vystačí si s ich náznakom. Príbeh päťstokilometrovej cesty starých rodičov Hany a Jakuba s mŕtvym synom v truhle rámcuje sčasti autobiografické rozprávanie samotného autora, ktorý v sérii nechronologických spomienok, vizualizovaných ako zábery z rodinného filmového archívu (na 16-milimetrovú kameru ich nakrútil sám Kolski), líči svoje narodenie, detstvo a dospievanie. Narodil sa desať rokov po strýkovej smrti a od chlapčenských čias bol bojovým i vlasteneckým výcvikom vedený k tomu, aby zaujal jeho miesto. Kolského vlastné spomienky, odľahčené humorom a ostalgicky štylizované, plynule prechádzajú do rodinných spomienok na povojnové udalosti a prestupujú príbeh starorodičovskej kalvárie,

počas ktorej sa prostredníctvom fyzickej námahy v neraz extrémnych podmienkach stáva ich žiaľ zo straty syna priam symbolickým bremenom (ťahanie a tlačenie truhly či jej zachraňovanie z divokej vody).

— Tento proces Kolského naratívizácie traumy je vskutku terapeutický: je pokusom o prepísanie minulosti (v skutočnosti totiž nádej na synov dôstojný pohreb zostal len nenaplnenou túžbou rodičov), o jej uzatvorenie v kruhu (rozprávanie rámcujú dve správy: o smrti syna na začiatku a o narodení vnuka na konci) aj pokusom o udelenie zmyslu tejto tragickej minulosti. Pohrebný obrad má byť tým, čo mŕtvemu synovi symbolicky prinavrátí slobodu. Kolski aj jeho postavy kladú zvláštny dôraz na zmysel symbolov, ktorých význam sa vyjavuje v priebehu ich putovania príbehom (chlieb, parabelum, celta, kríž, lesné zvieratá...). Najvýraznejším z týchto symbolov sú čižmy, ktoré Jakub dostal od svojho veliteľa na východnom fronte v prvej svetovej vojne, daroval ich synovmu spolubojovníkovi, z ktorého sa stal zradca, a potom ich obul mŕtvemu synovi, aby ich následne posunul nemeckému vojakovi na úteku Jürgenovi, ktorý v nich zahynul tiež. „Putovné“ čižmy, symbol cesty, vojenskej cti i prenosu skúsenosti, skončili medzi ostatnými rekvizitami minulosti v starorodičovskej kôlni, ich zmysel však pretrval. Rovnako pretrval aj zmysel symbolov poľskej filmovej školy, ktorých ozvenu Kolski prináša vo svojom filme: prevrátený krucifix pripomenie slávnú scénu z Wajdovho filmu *Popol a diamant*, Jakubova posledná jazda na bielom koni zase film *Lotna* toho istého režiséra.

— Pátos týchto symbolov je zámerný a zjavný, ale na rozdiel od niektorých dialógov medzi Hanou a Jakubom len málokedy silený. Kolskému sa totiž darí vyvážiť ho zmyslom pre absurditu a surreálno (skvelá je najmä scéna Jakubovej spovede kňazovi, ktorý po porážke nevie rozprávať, i Hanin očistný smiech v iglu). Práve v tomto krehkom balanse funguje zmysel Kolského filmu ako pomníka skutočných hrdinov aj ako privátnej i kolektívnej terapie, ktorá môže udeliť omilostenie od minulosti. ◀

Matthias a Maxime (Matthias et Maxime, Kanada, 2019) RÉŽIA, SCENÁR, STRIH Xavier Dolan KAMERA André Turpin
 HUDBA Jean-Michel Blais HRAJÚ X. Dolan, Gabriel D'Almeida Freitas, Harris Dickinson, Anne Dorval, Pier-Luc Funk,
 Christopher Tyson MINUTÁŽ 119 min. HODNOTENIE ●●●½ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 6. 2. 2020

— text: Barbra Námerová / scenáristka

— foto: ASFK —

Nie je to gej film. Je to život. Láska

Xavier Dolan sa svojim novým filmom Matthias a Maxime vracia do Québecu a opäť prichádza s intímny príbehom priateľstva.

Podľa Dolanových slov je to príbeh štastia o tom, ako si po dvadsiatke našiel partiu kamošov a znamenalo to pre neho viac než umenie či práca. Priznal aj to, že sa chcel vrátiť ku queer tematike, keď ho hlboko zasiahli filmy ako *Daj mi tvoje meno* či *Boy Erased*, v ktorom hral a pri jeho nakrúcaní začal pracovať na vlastnom scenári. Po premiére Dolan povedal: „*Nie je to gej film. Je to život.*“ Napokon, ani pri heterosexuálnych romanciach nikto neprízvukuje, že sú heterosexuálne alebo že v nich ide o heterosexuálnu lásku. „*Je to láska.*“

Hoci Dolan vo filme *Matthias a Maxime* zachoval štylistické postupy svojich skorších filmov, ich výbušnú vzdorovitú energiu až na pár momentov nahrádza kontemplatívna introspekcia.

Matthiasa nám Dolan predstavuje ako zabezpečeného právnicka, ktorého čaká v práci povýšenie a doma priateľka. Napriek tomu, že ide o malú rolu, je jej postava dobre vybudovaná. Nie je to nevedome podvádzaná priateľka; máme pri nej pocit, že skôr dáva svojmu partnerovi priestor, aby sa pred ňou odhalil – tento moment však nikdy neuvidíme. Matthiasov najlepší priateľ Maxime je voči nemu protipólom „normy“ tridsiatnika. Pracuje ako barman v *South Shore Dive* a stará sa o matku. Dolan sa ani v tomto filme nevzdal nevyčerpatelnej archetypálnej témy boja medzi matkou a synom. Abstinujúcu, no nestabilnú ženu opäť stvárnila režisérova múza Anne Dorval. Ich vzťah sa zmieta v pokusoch o nežnosť, zmier i ľútosť, no tie sa vzápätí menia na výbuchy hnevu z nahromadených krívd. Austrália, kam sa Maxime chystá, predstavuje únik pred týmto toxickým vzťahom a jeho odchodom je film zároveň členený.

Odpočítavanie dní do odchodu vyvoláva podvedomý tlak na rozuzlenie filmu a na otázky týkajúce sa (nielen sexuálnej) identity. Ide aj o uvedomenie si dospelosti s príchutou zodpovednosti a o obavy zo zásadných rozhodnutí. Týka sa to neskorého coming-outu oboch priateľov, ale aj zvláštnej atmosféry v skupinových scénach s kamarátmi, či už na víkendovom výlete, alebo pri rozlúčkovej párty s Maxom. Žiaria dialógmi vycibrenými v scenári aj improvizáciou, z ktorých napriek tomu dýcha autenticnosť a akýsi zvláštny smútok. Je jasné, že postavy sa už roky prehárajú tými istými slovnými hrami, rituálmi a vtipmi. Kamera sa od nich neustále prudko vzdaluje a zase sa k nim približuje, otvára pries-

tor alebo naopak vyvoláva stiesnenosť. Skupinové scény sú tak plné pohybu a dynamiky. Živou postavou je mladšia sestra jedného z kamarátov, Erika, ktorá už queer témy vníma ako niečo prirodzené a svojím konaním v hlavných postavách vyvolá citový zmätok. Zároveň ohrozí aj ich dovtedajší život a priateľstvo. Od chvíle, keď nakrúti na kameru ich jediný bozk, Matthias a Max strácajú pevnú pôdu pod nohami, hoci bozk bol zdanlivo nepodstatný a režisér nás od neho „odstrihol“ v okamihu, keď sa mali ich pery dotknúť.

Aj v tomto filme Dolan sníma svoje postavy odzadu, v dôsledku čoho pociťujeme ich uzavretosť a osamelosť, upiera im očný kontakt – pohľady smerujú nadol alebo sa odvracajú k symbolickým rekvizitám. Od filmov *Mami!* alebo *Je to len koniec sveta* sa film *Matthias a Maxime* líši najmä farebnou škálou: tá sa pohybuje v pastelových tónoch, v ktorých prevažuje modrá.

Zaujímavo Dolan pracuje s postavami po tom, čo sa pobožkajú: každú skúma zvlášť. V prípade Maxima môže byť tento postup nosný aj preto, že sa opiera o spomínaný toxický vzťah s matkou. Postavu prehľbuje aj to, že jej Dolan dodal zvláštnu krehkosť a zraniteľnosť. Max je poznačený veľkým materským znamienkom krvavej farby, ktoré sa začína pri oku a pokračuje na líci – priťahuje pohľady, vyčleňuje z davu. V kruhu kamarátov je Max rovnocenným a vždy s láskou prijímaným členom partie až do chvíle, keď ho práve Matthias označí za Škvornu. Kým sa dostaneme k úpätiu tohto dramatického vrcholu, kde nakoniec dochádza medzi postavami k chvíľkovému vzplanutiu, musíme paralelne s Maxovým životom sledovať celkom nezaujímavý príbeh Matthiasa, ktorého strach zo straty bezpečnej pozície je nám jasný od začiatku. Dolan nám neumožní pochopiť ich priateľstvo – na to jeden detský obrázok nestačí. Ťažko tak s nimi vieme precítiť stratu či zmenu toho stavu. Matthiasovu pasivitu síce možno vnímať ako bojkot Maxovho odchodu, no napriek tomu je v závere ťažké chápať ich romancu ako happy end.

Zdá sa mi, že tu Dolan predsa len ponechal priestor na tragikomédiu, a s tým pocitom som schopná brať tento film ako autentické dielo, zachytávajúce zložité obdobie medzi mladosťou a „dospelosťou“ s nuansami toho, čo sa stať mohlo, ale nikdy sa nestalo. ◀

Vyššia karta berie

Film Srdcová kráľovná dánskej režisérky May el-Toukhy, ktorý otvoril šiesty ročník prehliadky severských filmov Scandi, prináša na prvý pohľad už mnohokrát spracovaný motív láostného vzťahu zrelej ženy a dospievajúceho mladíka. Napriek povedomej zápletke však ani zďaleka nejde o iniciálny film, ale o rodinnú drámu, kde proti sebe stoja inštinkty a pravidlá, emócie i morálka a ktorá priamo, takmer až nelútostne kladie otázky o autorite, moci a ich zneužívaní.

— Päťdesiatnička Anne má podľa všetkého šťastný a naplnený život. Je úspešnou právničkou, veľmi zameranou na vlastnú prácu, ktorá háji a ochraňuje práva zneužívaných či týraných detí a žije v hojnosti s manželom a dvoma dcérami. Keď sa do jej domácnosti prisťahuje mužov syn z prvého manželstva, sedemnástočný Gustav, ktorý na zabehnutý režim rodiny reaguje adolescentnými skratkami a prekračovaním hraníc prijateľného správania, Anne k nemu pristupuje najskôr chápvavo i profesionálne a potom čoraz intuitívnejšie. No až konfrontácia s Gustavovou sexualitou v nej nanovo aktivuje jej vlastnú pudovosť.

— V prvej polovici filmu je *Srdcová kráľovná* predovšetkým portrétom ženy, ktorá neodolá pokušeniu: odhodí roly manželky, matky, právničky, ktorými doteraz žila, a začína sa riadiť inštinktom. Spočiatku s ľahkým znepokojením a potom čoraz samozrejmejšie ide za svojou túžbou a oddáva sa jej. Napokon, Gustav je takmer plnoletý, sexuálne už celkom skúsený a ich pomer je dobrovoľný... aj keď iba zdanlivo: predchádzala mu výstražba, že ak sa nezačne zapájať do rodiny, hrozí mu konfrontácia s políciou. Priame zobrazenie tohto vzťahu počíta s vyvolaním diváckej vizuálnej rozkoše, v dôsledku

ktorej je milencom možné najskôr viac či menej držať palce, hoci dobre vieme, že ich vzťah nie je v poriadku a predovšetkým dospelá a zákonmi poučená Anne ním riskuje veľmi veľa.

— Film sa opiera predovšetkým o herecké výkony – a tie sú naozaj mimoriadne –, no jeho rafinovanosť spočíva aj v kamere a v spôsobe snímania: *Srdcová kráľovná* je nakrútená výsostne zo ženskej perspektívy. To neznamená, že by hlavná postava zaberala celý filmový priestor, no jeho štruktúrovanie veľmi presne odhaľuje, ako Anne vidí svet, ako sa ho zmocňuje a ako sa k nemu vzťahuje – čomu prikladá význam, na čo má dosah, kde dokáže uplatniť svoju moc a kde, naopak, zlyháva. Intímne alebo harmonické situácie s rodinou sníma kamera zväčša v polocelkoch či v neutrálnych celkoch, vyvolávajúci dojem mierneho odstupu. Zábery z práce a najmä tváre mladých žien, obetí násilia, vidíme, naopak, v užších záberoch, v polodetailoch až detailoch, pričom sama Anne je snímaná z väčšieho odstupu a z podhľadu. A napokon veci, nad ktorými Anne nemá kontrolu, zostávajú takmer výlučne v dialke, vo veľkých celkoch, často dokonca za sklom.

— Dôsledná práca so záberovaním a zároveň obrov-

ský dôraz na hereckú akciu tak môže u divákov vyvolať zvláštne kolísanie medzi subjektívnym pohľadom a chladným, trochu vecným pozorovaním hlavnej postavy. Ak sa aj spočiatku do Anne dokážeme vžiť alebo sa emocionálne zaangažovať na tom, čo práve prežíva, v druhej polovici filmu – po jej obrate o stoosemdesiat stupňov a doslova predátorskom uchvátení moci – je to omnoho ťažšie. Nie náhodou na nás vtedy číha aj omnoho viac detailov a polodetailov jej tváre, konfrontačnej, útočnej a nedostupnej zároveň.

— Scéna, kde sa Anne manželovi k pomeru s Gustavom najskôr prizná, no vzápätí priznanie poprie, prevráti ho a vysmeje, aby až do konca filmu ostala takmer stále uzavretá v pancieri svojej autority, je ústredná z viacerých dôvodov. Nielen preto, že sa v nej definitívne prevráti naruby vzťah Gustava a Anne i naše vnímanie tejto ženskej postavy, ale aj preto, lebo realitu a pravdu začína od tejto chvíle určovať nie to, čo sme videli, ale autorita a moc. Obhajkyňa obetí sa ocitá v role tých, pred

ktorými svojich klientov tak zanietene bránila.

— Bolo by veľmi ľahké postavu Anne jednoducho odsúdiť, no nemyslím si, že je to správny kľúč k jej uchopeniu. Oveľa väčšou výzvou je zamerať sa na to, ako dochádza k jej „prerodu“. Je za ním len strach a zbabelosť? Alebo aj to, že jej vlastná sestra ju odsúdila bez vypočutia, či to, že Gustav porušil pravidlá intímnej dohody? A akú rolu zohrala v Anninom a Gustavovom príbehu jej vlastná tendencia prekračovať hranice a pravidlá, ktorú sme spočiatku mohli vnímať ako sympatickú? A celkom na záver: vymaže jedno fatálne zlyhanie všetku predtým správne poskytnutú starostlivosť a pomoc?

— Aj vďaka týmto nástojčivým otázkam je pre mňa *Srdcová kráľovná* jedným z najznepokojivejších filmov o súčasnej morálke, profesijnej etike a pochopiteľných či aspoň zrozumiteľných ľudských slabostiach. ◀

Srdcová kráľovná (Dronningen, Dánsko, 2019) RÉŽIA May el-Toukhy SCENÁR May el-Toukhy, Maren Louise Käehne
KAMERA Jasper J. Spanning STRIH Rasmus Stensgaard Madsen HRAJÚ Trine Dyrholm, Gustav Lindh, Magnus Krepper

MINUTÁŽ 125 min. HODNOTENIE ●●●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 23. 1. 2020

Po druhýkrát do tej istej

— text: Juraj Malíček / teoretik popkultúry —

Všetko alebo nič, prvú sfilmovanú evitovku, videolo v roku 2017 len v slovenských kinách neuveriteľných 340 000 divákov. Kritika si ten film schuti podala. Nezaslúžene, *Všetko alebo nič* bolo programovou romantickou komédiou. Jednoduchou, funkčnou, náramne som si ju užil v úplne zaplnenom kine, úprimne som sa smial.

Príliš osobná známosť, druhá sfilmovaná evitovka, je iná. Vykročila síce po vyšliapanej cestičke, ale má čosi, čo *Všetko alebo nič* nemalo. Má ambície. Nie rovno umelecké, zas tvorcov neurážajme, ale ten film okrem toho, že chce baviť a zarobiť, akoby aj chcel čosi vypovedať. Nebanálnu životnú múdrosť, čo by sa dala vyšíť modrou bavlnkou na taký ten folklórny závesný obrus. Modli sa a šanuj, čo zarobíš, zavaruj, alebo také čosi.

Remeslo funguje, urazila ma idea, ktorej je to remeslo prostredníkom. Film je určený do česko-slovenskej distribúcie, a tak je do slovenčiny nadabovaný, čo nie je najšťastnejšie riešenie, ale dá sa. Aj herecké výkony sú viac-menej v poriadku, aj keď tu si film kradnú pre seba Eliška Balze-

— foto: Continental film —

rová a Predrag „Miki“ Manojlović, srbský herec, ktorého si môžeme pamätať z Kusturicových filmov. Hrajú záľubejných seniorov a ich línia je to najlepšie z filmu. Dekoratívne vkusná, decentná, fajn.

A tým sme s pozitívami skončili. Predstavme si film o domácom násilí, ktorý by hovoril, že ženy si za to môžu samy. To je mentálna výbava *Príliš osobnej známosti*, respektíve posolstvo, myšlienka, na ktorej to stojí. Nejde síce o násilie, ale o vzťahy, no tá paralela je presná. Film, čo vo mne prebudil nihilistu, mizogýna a mizantropa. Dobré im tak chcelo sa mi zvoliť. Ženy sú chudery, atribúty mužov. Keby to aspoň vtipné bolo, ale nie je, ako tá vagína, čo si ju jedna z hrdiniek permanentne máča v repíku, lebo jej ju chlap zodal. ◀

Príliš osobná známosť (ČR/SR 2019) RÉŽIA Marta Ferencová
SCENÁR Evita Twardzik Urbaníková, M. Ferencová KAMERA Mária Ondriš
HRAJÚ Petra Hřebíčková, Eliška Balzerová, Tatiana Dyková, Luboš Kostelný, Marián Mitaš, Janko Popovič Volarič a iní MINUTÁŽ 107 min.
HODNOTENIE ● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 16. 1. 2020

Bratská odysea

— text: Viera Langerová / filmová publicistka —

— foto: ASFK —

Aj keď termín „nemecká komédia“ sa trochu vzpiera zabehaným názorom na zmysel Nemcov pre humor, ľady sa lámu i tu. Stačí si spomenúť na nezabudnuteľného *Toniho Erdmanna* (2016), nedávny komediálny príspevok *100 vecí* (2018) alebo starší *Good bye, Lenin!* (2003) a máme jasno. Nemci natáčajú komédie s čoraz výraznejšou bravúrou.

Film *25 km/h* nevybočuje z osvedčených príbehových vzorcov. Dvaja bratia, Christian a Georg, sa po dlhom čase stretávajú na otcovom pohrebe a hneď sa do seba pustia. Georg bratovi spočíta všetky hriechy bez ohľadu na smútiaciach: vykašlal sa na ženu i syna, odišiel do Londýna za kariérou, ani len na pohreb neprišiel včas. Všetko má napraviť cesta k moru na starých motocykloch, v smútočných oblekoch, len tak, narýchlo a bez príprav. Je to cesta plná výmoľov a zákrut, na ktorej sa však urovná všetko, čo sa medzi nimi stalo. Zahrajú si futbal s Christianovým synom, ale návrat strateného otca sa nekoná. Vydarí sa iné, lebo totálny happy end je vždy nuda.

Humor je slabou stránkou filmu. Príbeh má dosta-

točnú akceleráciu a napätie, aj dojme, ale smiechu je akosi poskromne. Prítomná chlapsky úsporná melodráma zrejme viac saturuje ženské než mužské publikum. Šancí na lepší výsledok bolo viac, nevyužitá ostala figúra po zuby ozbrojeného atletického súpera v pingpongu, s ktorým prehrávajú oba motocykle. Keď sa neskôr rozhodnú pokračovať v ceste na motorkách, naháňa ich s vervou šialenca. Mohol ostať na plátne trochu dlhšie, nehovoriac o hviezde filmu *Toni Erdmann*, herečke Sandre Hüller. Tej sa ušla len vedľajšia, takmer nedôležitá postava. Film ostal kdesi na polceste, síce bavit, ale nedobavit. ◀

25 km/h (Nemecko, 2018) RÉŽIA Markus Goller
SCENÁR Oliver Ziegenbalg KAMERA Frank Griebe HUDBA Andrej Melita,
Peter Horn PIESNE T. Rex, The Cure, Camouflage a i
HRAJÚ Lars Eidinger, Bjarne Mädel, Sandra Hüller, Alexandra Maria
Lara, Franka Potente, Wotan Wilke Möhring MINUTÁŽ 115 min.
HODNOTENIE ●●● ½ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 30. 1. 2020

Tučný front odráža útoky

— text: Mária Ferenčuhová —

— foto: Film Europe —

Krása je v oku toho, kto sa pozerá, povedal údajne Oscar Wilde a pred ním iste mnoho ďalších. Všetky tela možno zobraziť pekne i škaredo, citlivo aj hrubo, nežne či chladne. Na každé telo sa možno dívať s úctou. Hrdinky aj režisérky dokumentárneho filmu *Plnotučná sebaláska* to všetko vedia veľmi dobre. Riadiť sa tým je však iná vec. A práve preto sa ich film nezameriava len na to, ako tučné ženy vidia samy seba, ale aj – či najmä – na to, ako im v tom (ne)pomáha súčasný mainstreamový vkus, radikálne preferujúci štíhlosť.

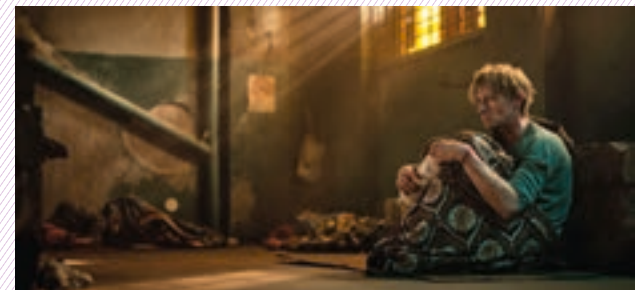
Obezitu možno, samozrejme, definovať ako metabolické ochorenie ohrozujúce jedincov bez ohľadu na ich rod. Keďže však *Plnotučná sebaláska* nespracúva túto tému zo zdravotného hľadiska (všetci tuční ľudia sú si vedomí rizík vyplývajúcich z ich stavu, zaznie vo filme), ale predovšetkým z hľadiska rodového, objavuje sa v nej aj feministická kritika patriarchálneho tlaku na ženy, aby „boli krásne“, či sklonu redukovat ženu na telo, zvlášť ak je toto telo neštandardné.

Ide o aktivistický film, priamočiaro hlásajúci seba-prijatie. Zároveň však zostáva v prvom rade audiovizuálnym príkladom motivačnej literatúry s tak trochu instagramovou estetikou: je trošku povrchný, v podstate korektný a, žiaľ, aj dosť exploatačný. Strháva divácku pozornosť nahotou namiesto toho, aby viac preskúmal napríklad tlak vyvíjaný na prípadných partnerov či partnerky tučných žien. Aké je stáť po boku ženy, ktorá vníma samu seba ako umelecké dielo zvesené zo steny v galérii a odnesené do depozitu, pretože nezodpovedá dnešným štandardom krásy? „Tučný front“ síce odráža útoky mäkkosťou a efektne sa pritom vlní, no spoza neho vykukuje tak trochu zanedbaná téma tela, ktoré napriek komunite iných tučných žien vie byť občas až zúfalo osamelé. ◀

Plnotučná sebaláska (*Fat Front*, Dánsko, 2019) SCENÁR A RÉŽIA Louise Detlefsen, L. Unmack Kjeldsen KAMERA S. Vadstrup Brooker, L. Detlefsen HRAJÚ M. Nymann, H. Thyrsted, P. Lindborg, W. Siem
MINUTÁŽ 127 min. HODNOTENIE ●● ¼ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 30. 1. 2020

Príbehy s otázkami

— text: Viera Langerová / filmová publicistka —

— foto: Film Europe —

Nepokojný Blízky východ sa dnes ohlasuje takmer permanentne. Situácia vyháňa z domov milióny ľudí a Západ jej čelí kombináciou dvoch nesúmerateľných postojov – strachu z masy nepredvídateľne sa správajúcich ľudí a zároveň túžby pomáhať im.

Film dánskeho režiséra Nielsa Ardena Opleva stojí kdesi uprostred. Ukazuje brutalitu režimu vychádzajúceho z náboženských imperatívov. Režim ich presadzuje násilím, ale tak sugestívne, že sa do Islamského štátu začnú odrazu hlásiť aj švédske tínedžerky, nehovoriac o tisícoch uhranutých mladých mužov. Blízkovýchodná realita zaujíma aj hrdinu filmu, reálneho fotografa Daniela Rye Otosena. Napriek varovaniám sa vydáva do Sýrie a tam ho zajmú vojaci Islamského štátu. Žiadajú obrovské výkupné, a keďže Dánsko nevypláca teroristov, rodina si musí poradiť sama. Asi je možné usúdiť, že je to film o rodinnej láske a pomoci atď. Tento melodramatický moment, ktorý k filmu patrí, si možno veľká časť divákov vychutná a emocionálne sa vloží do ťaživého Danielovho osudu.

Film pracuje s jednoduchou deskripciou prípadu, sústreďuje sa na opis Danielovho oslobodenia a pomerov vo väznici. Logická odpoveď na otázku, prečo by sme mali masám utečencov pomáhať a otvárať im hranice, je podľa optiky filmu takáto: musia odtiaľ utekať, lebo je to teritórium plné strachu a hrôzy, ovládané psychicky narušenou bandou hrdlořezov. Kde sú dôvody obrovského záujmu dobrovoľníkov, teda nevieme, rovnako ako nevieme pochopiť, že Islamský štát boli mnohí ochotní brániť so zbraňou v ruke. Intelektuálna kompozícia, ktorú film zostavuje, nemá odpovede a vlastne sa ani na nič nepýta. Všetko je vecou naivoty a brutality. Jednoduché delenie na dobrých a zlých nie je len rozprávkovým princípom, ale i podmienkou účinnej propagandy. ◀

Vidíš mesiac, Daniel (*Ser du månen, Daniel*, Dánsko, 2019)
RÉŽIA Niels Arden Oplev SCENÁR A. T. Jensen KAMERA Eric Kress
HRAJÚ Esben Smed, Anders W. Berthelsen, Toby Kebbell, Sofie Torp
MINUTÁŽ 135 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 30. 1. 2020

PETER TRANDŽÍK

Vo **Film.sk** sa vraciame k staršej rubrike **Ako ďalej, absolvent?**, aby sme predstavili začínajúcich filmárov, zistili, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými predstavami a ambíciami vstupujú do profesionálneho života. Peter Trandžík je absolvent Ateliéru vizuálnych efektov Filmovej a televíznej fakulty VŠMU. Jeho krátky film **Sušienku?** získal vlani vo svojej kategórii cenu divákov na festivale Bay Area International Children's Film Festival v Kalifornii.

Najväčším ťahúňom Ateliéru vizuálnych efektov (AVFX) je jeho vedúci profesor Ludovít Labík. Ateliéru venoval veľa času, čo sa odrazilo na profesionáloch z praxe, ktorí tam učia, aj na samotnej snahe študentov. Štúdium je zamerané primárne na prax. Študenti dostávajú zadania podobné tým, s ktorými sa môžu reálne stretnúť po skončení školy – či už ide o on-set supervíziu VFX, alebo prácu na postprodukcii. Technická vybavenosť sa za posledné roky výrazne zvýšila, no stále sa dá nazvať skromnou v porovnaní so zahraničím. Z istého uhla pohľadu sa to dá brať aj ako výhoda. Ľudia naučení pracovať v skromnejších pomeroch sa často dokážu lepšie vynásť a poradiť si s prekážkami. Študent v zahraničí môže byť napríklad zvyknutý na dostupnosť veľkej „farmy“ počítačov, prispôsobenej na výpočty zložitých simulácií. Preto si nemusí lámať hlavu nad tým, ako simuláciu čo najviac optimalizovať alebo ako si zosieťovať počítače svojpomocne.

Najviac si cením prístup niektorých pedagógov, ktorí sa nám vždy snažili nezištne pomôcť, poradiť alebo nás pri hľadaní naviesť správnym smerom. Dá sa povedať, že v prvých rokoch na škole dostane študent gro informácií a potom sa prístup mení hlavne na samoštúdium. AVFX dáva študentom voľnosť a možnosť realizácie presne toho, čo ich zaujíma. Každé zadanie sa dá prispôsobiť tomu, čo človeka baví. Keď to potrebujete, ľudia z praxe vám môžu kedykoľvek odpovedať na otázky a riešiť s vami problémy, čo je obrovské plus. V AVFX som sa stretol s ľuďmi, ktorí majú veľmi podobné zmýšľanie a záujmy, čo hodnotím ako najlepšiu časť štúdia, keďže ide o kamarátstva na celý život.

Slabším miestom AVFX je do istej miery neprítomnosť technicky zameraných študentov. Ľudia na VŠMU sú zameraní primárne umelecky, čo, samozrejme, dáva zmysel. Myslím si však, že AVFX potrebuje aj skupinu ľudí, ktorí by mali vysoké technické znalosti a boli by schopní koordinovane spolupracovať s umelcami. Dokázali by kvalitne zabezpečiť adminis-

tráciu systémov, výskum a vývoj nástrojov na efektívnu prácu na konkrétnych projektoch – riešili by technické problémy a mohli by tak vzniknúť ešte oveľa kvalitnejšie diela. Ako príklad uvediem jedno z najúspešnejších štúdií – Pixar Animation Studios. Navštívil som ho vlani, keď ma pozvali na festival detských filmov do Kalifornie. Hlavná budova má dve časti. V jednej sídlia vývojári a v druhej umelci. V strede budovy je priestor, v ktorom sa všetci stretávajú pri káve a jedle. Budovu navrhol sám Steve Jobs so zámerom, aby zamestnanci nesedeli v izolácii kancelárií, ale boli nútení stretávať ľudí z iných oddelení a diskutovať s nimi. Vďaka takémuto druhu spolupráce vznikajú tie najkrajšie diela z oblasti počítačovej grafiky vo všeobecnosti.

Od skončenia školy sa venujem najmä dvom smerom: vývoju v oblasti real-time grafiky a VFX. Momentálne vyvíjam real-time systémy pre on-air grafiku. Veľmi ma to baví, je tam množstvo zaujímavých problematik a nepreskúmaných vôd. V oblasti VFX by prichádzalo do úvahy asi len vycestovať do zahraničia, čo nemám v najbližšom čase v pláne. Zdá sa mi, že v spomínaných oblastiach je veľa fascinujúcich technológií – každú chvíľu ma zaujmú nové možnosti. Preto skôr preferujem systém, pri ktorom sa dávam unášať a uvidím, kam ma to zanesie.

Vo voľnom čase pracujem na vlastnom krátkom filme. Je to projekt, ktorý sme s Ondrejom Poláčkom začali robiť ešte počas štúdia. Do veľkej miery sa odohráva v prostredí, ktoré je plne počítačovo generované, čo predstavuje časovo veľmi náročnú postprodukcii, preto v nej pokračujeme aj po škole. Pri troche šťastia sa nám ju podarí dokončiť tak, že na diváka bude pôsobiť veľmi nevšedným dojmom. ◀

— spracovala: **Zuzana Sotáková** —

foto: **Oliver Záhlava** —

John Lennon v posteli manifestoval za mier

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku **Film.sk** ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Na začiatku kolekcie je záverečná bilancia svetovej prehliadky lyžiarov vo Vysokých Tatrách: historický návštevnický rekord, popularizácia našich veľhôr vo svete a jedno zlato pre československý šport (TvF č. 9).

Prvý marcový týždenník (č. 10) bol už tradične venovaný ženám.

Iba minimum šotov z celej série desiatich týždenníkov sa „obtrelo“ o témy vnútornej politiky: výročie oslobodenia Zvolena (č. 12), Bratislavy (č. 14 a 15) a Lipovského Mikuláša (č. 16). Aj pri poznaní, že aktuálne spravodajstvo prevzala už dávno celoplošná televízia, to veľmi výrazne svedčí o rezervovanom postoji tvorcov Spravodajského filmu k pretrvávajúcemu vývoju vnúropolitckej situácie.

Správ zo zahraničia je viac: šéfovia vlád NDR a NSR sa stretli prvýkrát v histórii (č. 14), vo Viedni pokračovali rokovania veľmocí o obmedzení strategických zbraní (č. 18), posádka Apolla 13 šťastne pristála na Zemi (č. 18), ale vysoko nad tým vyčnieva jedna: John Lennon vystavoval svoje litografie v Amsterdame – potom, čo mu to nedovolili v Londýne – a manifestoval za svetový mier tým, že sedem dní pobytu preležal s Yoko Ono v posteli. V pyžame usporiadal aj tlačovú konferenciu. Neviem posúdiť, či šlo o dobromyseľný vtip autora, ale v tom istom vydaní žurnálu (č. 13) je informácia o nových matracoch, ktoré zabraňujú vzniku preležanín.

Niekoľko ďalších šotov mapuje výstrelky zimy v rôznych častiach Európy (č. 11, 15); niekde spôsobil kalamitu sneh, niekde voda. Bolo sa treba postarať aj o zimujúce bažanty v Palárikove (č. 9), lebo boli pre štát dobrým zdrojom valút – žiaľ, po smrti.

Reportáž zo sklární v Zlatne o Zlatej Zuzane, úspešne vyvážanej do celého sveta (č. 15), je nostalgickou spomienkou na to, čo pred päťdesiatimi rokmi dokázali slovenskí výrobcovia. Prehliadkou úspechov (prikrášenou pre oči sveta) bol Národný deň Československa na výstave Expo '70 v Osake v Japonsku (č. 16).

Tu si dovoľím byť trochu osobný. Bol som v trojčlennej skupine filmárov, ktorá mala za úlohu nakrútiť tam niekoľko reportáží. Ale duch silnejúcej normalizácie spôsobil, že kým neodštartovalo lietadlo, v ktorom sme sedeli, nemohli sme si byť istí, či nás československé orgány naozaj pustia. A keď sme sa vracali, neboli sme si istí, či sme ešte zamestnancami štátneho filmu... ◀

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – FEBRUÁR 2020

1. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 9/1970 a 10/1970** (repríza 2. 2. o 8.30 hod.)

8. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 11/1970 a 12/1970** (repríza 9. 2. o 8.30 hod.)

15. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 13/1970 a 14/1970** (repríza 16. 2. o 8.30 hod.)

22. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 15/1970 a 16/1970** (repríza 23. 2. o 8.30 hod.)

29. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 17/1970 a 18/1970** (repríza 1. 3. o 8.30 hod.)

Je dôležité, aby veľké talenty neudusili už v zárrodku

Priznám sa, že ponuka urobiť profilový rozhovor pre Film.sk ma prekvapila i potešila. Novinárčine sa už takmer nevenujem, ale v prípade Milana Lasicu, ktorý začiatkom februára oslávil 80 rokov, som veľmi rád urobil výnimku. Navyše, keď súhlasil, že sa budeme rozprávať výhradne o filme. Ale predsa len som si nemohol odpustiť úvodnú otázku o jeho mnohostrannej orientácii. Je humoristom, dramatikom, textárom, hercom, režisérom, dramaturgom, moderátorom, spevákom...

Čo z toho je vám najbližšie?

— Najbližšou z týchto profesií je pre mňa humorista. Ale myslím si, že aj všetky ostatné spája práve humor. Vo všetkom, čo som robil, či som písal texty, alebo režíroval divadelné či televízne inscenácie, bol práve humor veľmi dôležitý, ak nie prvoradý. Takže toto je také moje „krytie“ pre spomínané množstvo profesií.

Viacrát ste sa vyjadrili, že ako divák máte radšej film než divadlo.

— Fanúšikom filmového umenia som od útleho detstva. Chodieval som ešte do niekdajšieho kina Liga v pasáži na Dunajskej ulici. Keďže to bolo po vojne, hovorili sme, že chodíme na bojové filmy. A pozeral som aj grotesky v kine Čas, počas vyučovania, musím povedať, a očarilo ma to. A odvtedy film ako divák stále viac a viac vyhladávam. A prečo ma ako diváka viac baví film? Oproti filmu sa mi zdá divadlo nudnejšie, pravda, nechcem to generalizovať. Vo filme sa toho viac deje, keďže je tam viac možností. Ale ako herec mám divadlo, samozrejme, radšej ako filmovanie, pretože pre herca je nakrúcanie len čas čakania. A predovšetkým je to práca bez prítomnosti obecnstva, ktoré je pre mňa podstatné.

Aké indície, impulzy upriamia vašu pozornosť, aby ste si pozreli nejaký film?

— Veľmi dôležité je pre mňa herecké obsadenie,

niekedy aj režisér. Pretože existujú filmoví režiséri, ktorí sú rovnako populárni ako filmoví herci. Niekedy sa rozhodujem aj podľa toho, že si niečo prečítam a začne ma to zaujímať.

A váš divácky vkus? Aké filmy uprednostňujete?

— Mám rád rozmanité filmy, nedá sa povedať, že by som sa špecializoval na nejaký žáner. Oblubujem, aby som to zhrnul pod jeden termín, špiónážne filmy, pod ktoré zaraďujem aj bondovky. Ale mal som rád aj niektoré filmy Antonioniho, väčšinu diel Felliniho. Takže ani filmy, ktoré boli vysoko umelecké, náročné, ma nechávali ľahostajným. Ale hádam najradšej mám filmy Woodyho Allena.

Čo si myslíte o afére, ktorú znovuoživilo hnutie #MeToo a istý čas sa pre ňu zdalo, že Woody Allen možno už nikdy nenakrúti žiadny film?

— K hnutiu #MeToo asi toľko: bojovať proti násiliu na ženách je, samozrejme, chvályhodné. Ale akonáhle sa z toho stane hnutie, čiže politika, často tento trend mnohým ľuďom ublíži alebo zničí kariéru – nespravodlivo. Ja, isteže, nevidím do toho, aké problémy mal Woody Allen. Viem, že sa ťahajú už dvadsať rokov, hlavne „zásluhou“ jeho bývalej manželky... Ale zdá sa mi na pováženie, prečo sa tie ženy, na ktorých sa páchalo násilie, ozývajú až po niekoľkých desaťročiach, prečo to neoznámili už vtedy.

Spomenuli ste, že máte rád bondovky. Ktorý z predstaviteľov agenta 007 je pre vás najideálnejší? A myslíte si, že by bolo správne, aby sa jeho novou predstaviteľkou stala žena?

— Pre mňa je stále ozajstným 007 Sean Connery. Uznávam aj Rogera Moora, aj tohto posledného Daniela Craiga... Ale okrem toho, že Sean Connery bol prvý, má v sebe to, čo iní Bondovia nemali. A to je to, čo ja oceňujem – humor. Keby hrala tajného agenta nejaká pani či slečna Bondová, neviem, bol by to experiment. Možno by to vyšlo a viem si predstaviť aj niektoré herečky, ktoré by to mohli hrať. Ale keby som bol producent, považoval by som to za veľké riziko.

Máte na konte stodvadsaťdva filmových a televíznych hereckých úloh, ak sa štatistiky nemýlia. Hrali ste pod vedením viacerých významných režisérov. Ktorý alebo ktoré z takeého množstva titulov si najviac ceníte a prečo?

— Predovšetkým ma šokuje to číslo, ktoré ste uviedli, lebo ja som si nikdy nerobil záznamy. Je to síce úctyhodné číslo, ale v našej profesii sa počty nekryjú s kvalitou. Často počujete vyjadrenia významných filmových hercov, že povedzme z tých päťdesiatich filmov, čo nakrútili, stoja za niečo dva-tri. Je to pravda a s tým sa dá ťažko niečo robiť. Pretože nikdy neviete, ako to s tým filmom dopadne, hoci si prečítate scenár – niekedy vznikne dobrý film aj z nepodareného scenára. A potom aj preto, lebo ide o profesiu. Herci pracujú, nemôžu celý život čakať na tie tri významné filmy. Pracujú ďalej a až čas ukáže, ktoré tri filmy sa stali naozaj významnými.

Prvý raz ste sa objavili pred filmovou kamerou v roku 1961 v menej známej psychodráme Jána Lacka *Vždy možno začať*. A potom aj v ďalšom jeho filme, v komédii *Výlet po Dunaji*. Nie ste študovaný herec, ako prišlo k debutu pred filmovou kamerou?

— S Julom Satinským sme robili od roku 1959 nedelne predpoludnia vo vtedajšej Tatra revue. Tam chodili občas okrem mladých ľudí aj starší umelci, napríklad Ladislav Chudík, Ján Jamnický a prišiel tam aj režisér Ján Lacko. Pozval nás do pripravovaného filmu *Vždy možno začať*, dokonca nám dovolil urobiť dialógy do scén, v ktorých sme vystupovali. Následne nás obsadil do filmu *Výlet po Dunaji*, na ktorý mám nádherné spomienky – nie na film, ale na jeho nakrúcanie. Týždeň sme strávili na lodi na Dunaji a potom sme prežili týždeň v Budapešti. V tom čase sa nám zdalo, že sme sa ocitli na Západe. Premietali sa tam americké filmy, v divadlách sa uvádzali satirické protirežimové programy, niečo také, po čom sme my túžili alebo skôr sme o tom len snívali. S Lackom sme mali nakrúcať aj do tretice, keď pripravoval príbeh o podvodníkoch, ktorí chceli v Čachticiach točiť film o Alžbete Báthory (*Odhalenie Alžbety Báthoryčky* – pozn. red.). Samozrejme, boli sme nadšení, ten príbeh sa nám zdal úžasný. Ešte sme si hovorili, že to by bol film pre režiséra Monicelliho so Sordim a s Gassmanom. Tešili sme sa, až kým sme nedostali do rúk scenár. Zistili sme, že vďaka postupnému politickému uvoľňovaniu v tej dobe dostal príbeh nepríjemné politicko-satirické zafarbenie, a to sa nám nepozdávalo. Takže túto veľkú príležitosť sme režisérovi Lackovi a scenáristovi Filanovi odmietli. A myslím, že sme urobili dobre.

Spomínané roky právom nazývame „zlaté šesťdesiate“, keďže v tom období vznikli viaceré vynikajúce české i slovenské filmy. Ako ste túto „úrodu“ vnímali takpovediac v priamom prenose?

— Bolo to naozaj skvelé obdobie, ktoré sa začalo pozvoľna po roku 1956, po pamätnom prejave Nikitu Chruščova na zjazde sovietskych komunistov, kde kritizoval obdobie a vládu Stalina. To bol signál na uvoľňovanie u nás najmä v kultúrnej sfére, ale v Maďarsku v oveľa tragickejšej podobe. Koncom 50. rokov vznikali v Prahe divadlá malých foriem, ktoré mali nasledovníkov po celej republike. Postupne sa pomery uvoľňovali, občas ich komunisti chceli priškrtiť, ale už sa to nedalo zastaviť, išlo to samospádom hlavne v druhej polovici 60. rokov. Zaujímavé je, že tieto zmeny sa nediali len u nás, ale aj v iných európskych a ďalších krajinách. Spomeniem len jeden taký prelomový fenomén – The Beatles v Anglicku. A zrazu sa aj Československo ocitlo vo svetovej pozornosti a to bola asi jedna z hlavných príčin, prečo to Rusi prišli v roku 1968 zatrhnuť.

Na konci spomínanej dekády ste si zahrli jednu z hlavných úloh v nezabudnuteľnej snímke Juraja Herza *Sladké hry minulého leta*, ktorá však po niekoľkých projekciách putovala do trezoru. Prečo je tento film podľa vás taký výnimočný?

— Ten film nezostarol. Má totiž v sebe, povedal by som, stále prítomného ducha mladosti, tým je neodolateľný. A myslím si, že to v ňom bude večne živé.

V čase normalizácie ste mali vynútenú prestávku aj pred filmovou kamerou. Dostali ste napriek tomu nejaké zaujímavé ponuky, ktoré sa nezrealizovali?

— No, ponuky najprv boli a potom už nie, keď sa rozchýrilo, že sa nesmieme nikde objaviť.

„Každý hovorí, že Slováci sú vážnejší, baladickí. Myslím si, že to je pekná výhovorka, taká ušľachtilá. Vraj sa zaoberáme iba vážnymi vecami, čo, bohužiaľ, nie je pravda. Pravda je taká, že nemáme scenáristov.“

Nikto však nepoznal hlavný dôvod, pretože nič nebolo na papieri, ako to už bývalo zvykom. Práve Juraj Herz nás chcel zasa obsadiť do komédie *Buldoc a třešně*. Mali sme aj s Julom Satinským hrať veľké postavy – bodyguardov mafiána v stelesnení Mariána Labudu. Lenže nám to zakázali, pretože sa filmovalo aj v Rakúsku a Taliansku, a povedali nám, že by sme tam zostali. Dodnes neviem, prečo komunisti chceli, aby sme zostali doma... (smiech) Atraktívna ponuka prišla od režiséra Ľapáka, aby sme hrali vo filme *Pacho, hybský zbojník*, kde sme spolupracovali na scenári a písali dialógy. Ale ani Ľapák nás nepresadil a nielenže nám zakázali hrať, ale nás ešte aj vystrihli z titulok pri spomínanej spolupráci. Potom chcel Ľapák obsadiť Satinského do televízneho filmu *Sváko Ragan*, ale ani to sa nepodarilo. Ľapáka to veľmi škvelo a napokon nám ponúkol úlohy vo filme *Stratená dolina*. Vtedy mu nás síce povolili, no my sme odmietli...

Ved' to je dosť zlý film...

——— No vidíte, asi sme nemali zlý vkus (smiech).

Po roku 1989 slovenský film takmer skončil. V tom období ste často filmovali v Česku. Ako ste vnímali tú domácu agóniu?

——— Bol som smutný, že sa na Slovensku nenakrúcajú filmy. Samozrejme, tie príčiny som nepoznal hlbšie. Viem, že okolo Koliby, ateliérov sa diali rôzne divné úkazy, privatizácie... Podrobnosti som nevedel. Vnímam som, že slovenský film prestáva existovať. Mrzelo ma aj to, že táto situácia akoby neprekážala slovenským divákovi. Akoby sa vykašľali na slovenský film, na jeho existenciu, nevedno prečo. Ale napokon, ako som už viackrát povedal, slovenský film vstal z mŕtvych.

A dnes? Čo vám prvé napadne pri pojme „slovenský film“?

——— Hneď mi napadne, že je v profesii veľa mladých ľudí, a aj to, že filmy nakrúcajú ľudia, ktorých ja už vlastne nepoznám. A ešte mi napadne, že v slovenskej kinematografii je zopár žien – režisérky i kameramaniek.

Ktoré slovenské filmy vás v poslednom čase zaujali?

——— Aby som bol úprimný, viac ma zaujali dokumentárne než hrané filmy. Slovenské dokumenty sú vynikajúce. Spomenul by som napríklad film *My zdes* Jara Vojteka. Takisto ma pred viacerými rokmi očaril krátky film, ktorý nakrútil Juraj Lehotský a je o dvoch mužoch, ktorí pracujú v bratislavskom krematóriu (*Pohreb je vlastne premiéra* – pozn. red.). To je niečo také zábavné, že sa pamätám, že som hneď volal Jankovi Lehotskému a gratuloval mu, že má takého syna. No a práve Jurko Lehotský stále drží vysokú úroveň, hoci už nakrúca hrané filmy. Mám rád dokumenty, v ktorých je aj humor, pretože ten výpovede nespovrchnuje, ale prehľbuje, čo si mnohí zamieňajú.

Prečo sa nedarí divácky obľúbenému žánru – komédii v súvislosti so slovenskými filmami?

——— Každý hovorí, že Slováci sú vážnejší, baladickí,

to som niekde čítal, ale myslím si, že to je pekná výhovorka, taká ušľachtilá, hej! Vraj sa zaoberáme iba vážnymi vecami, čo, bohužiaľ, nie je pravda. Pravda je taká, že nemáme scenáristov. Aj o divadle by sa mohlo povedať, že my sme tí recitátori, interpreti Hamletov, no ale máme Radošinské naivné divadlo, Klimáčkovo GUnaGU a ďalšie scény, ktoré sú založené na humore. Takže ak humor existuje tam, potom odpoveďou je, že pri filme sa o to nikto schopný nepokúša.

Myslíte, že bude ešte dlho trvať, kým sa na Slovensku objaví taká silná režisérská generácia ako v „zlatých šesťdesiatych“, alebo to je už niečo neopakovateľné a skôr sa budú presadzovať silné umelecké individuality?

——— Viete, paradoxne, autokratický režim, akým bol komunizmus, mal aj svoje výhody. Napríklad to, že existovala cenzúra, bolo hrozné. Ale na druhej strane výhodou cenzúry bolo, že ste sa museli vyjadrovať kultivovanejšie – tak, aby neprišli na to, čo chcete povedať. Museli sa používať metafory, inotaje, skrátka básnický slovník. Nehovorím, že vďaka cenzúre, ale takto to fungovalo. Ale ani v 60. rokoch sa nezačínalo od nuly, nadväzovalo sa na obdobie pred rokom 1948, možno dokonca na 30. roky, istá kontinuita sa zachovala. Zrejme aj dnes mladí režiséri a režisérky v niečom nadviažu na Havettu,

„Nesieme s veľkou nechutou, ak sa objaví niekto výnimočný.“

Jakubiska, Hanáka... chcel som povedať na celú plejádu režisérov, ale boli to predovšetkým títo traja. Či sa ešte niekedy objaví taká silná generácia? Neviem, ale ak príde, bude to nečakané, také niečo sa nedá naplánovať. A je veľmi dôležité, aby veľké talenty neboli udusené už v zárodku. To na Slovensku ešte stále hrozí. Bez ohľadu na to, že už nemáme komunistický režim. Pretože my nesieme s veľkou nechutou, ak sa objaví niekto výnimočný (odmlka). Vidím, že so mnou súhlasíte. Ale to už je skôr otázka mentality národa.

Od roku 2005 ste prezidentom Art Film Festu. Prečo ste prijali túto funkciu a čím je pre vás zaujímavá?

——— Túto funkciu som prijal, keď ma oslovil Peter Hledík, ktorý založil Artfilm v Trenčianskych Tepliciach. Dostal sa vtedy do dosť zložitej finančnej situácie, z ktorej nevedel, ako ďalej, a oslovil podnikateľa Jána Kováčika, či by nepomohol s oživením festivalu. Keď mi ponúkli spomínanú čestnú funkciu, rád som ju prijal, lebo film som mal vždy rád. No a tak som rokmi Artfilmu akosi prischol. Už som párkrát rozmýšľal, že by bol najvyšší čas ma vymeniť. Ale zdá sa, že nad touto výmenou nerozmýšľal ešte nikto iný, iba ja.

Festival vznikol a viacero rokov sa konal v Trenčian-

skych Tepliciach, od roku 2016 je prítomný v Košiciach. Ako vnímate jeho pôsobenie v kontexte slovenskej kultúry?

——— Myslím si, a nie preto, že som jeho prezidentom, že je najdôležitejším filmovým festivalom na Slovensku. Samozrejme, bola by hlúposť porovnávať ho napríklad s berlínskym festivalom alebo aj s Karlovými Varmi. Náš festival sa nazýva Art Film Fest a to už dosť napovedá o jeho obsahu, že sa bude zaoberať viac filmami ako spoločenskými udalosťami okolo nich. Takže nečakáme skvostné recepcie na spôsob Cannes alebo Benátok. Očakávame divákov, ktorí majú radi film a pre ktorých filmové umenie čosi znamená. A myslím si, že to sa nášmu festivalu darí čoraz viac.

Aký by bol pre vás ideálny model festivalu v domácich podmienkach?

——— No, že sa na ňom bude objavovať čoraz viac slovenských hercov, ktorí hrávajú vo filmoch, niektorí sú takmer výlučne filmoví herci. Očakával by som, že ich záujem o tento festival bude ešte väčší ako doteraz.

Koho by ste chceli ešte privítať a odovzdať mu Hercovu misiu?

——— (Smiech) No, ak by bola taká možnosť, veľmi rád

by som v Košiciach privítal Angelinu Jolie. Bol by som ju ochotný sprevádzať po celý čas jej pobytu na festivale. Angelina je veľmi krásna, nádherná žena, výborná herečka, jednoducho pravá filmová hviezda. Také už dnes, povedal by som, vymierajú. Pretože naozajstné hollywoodske hviezdy, ktoré tak boli označované, sú už preč. Generácie Gary Cooperov a Clarkov Gablov už nie sú. Dnes poznáme iné typy hercov, ktorí sú v každom filme iní. Predtým vystupovali herci, ktorí sa javili ako stále rovnakí. Tak ako povedal slávny režisér Sergio Leone, charakterizujú filmové herectvo Clint Eastwooda: „Clint Eastwood má dve herecké polohy – s klobúkom a bez klobúka.“

Nemáte v šuplíku námet na dobrú komédiu? Ako scenárista a možno aj režiséra?

——— Nemám. Už som sa rozlúčil s tým, že by som niečo urobil pre film. Námet nemám a režírovať by som sa už asi neodvážil, teda film, to je veľmi náročné. Divadlo ešte zvládam. ◀

Kino-Ikon č. 2, 2019

(ASFK, VŠMU v spolupráci so SFÚ, Bratislava, 2019, 256 str.)

Recenzovanú rubriku Studium tenoraz tvoria dve výrazné české štúdiá, jedna venovaná problematike francúzsko-československých filmových koprodukcii v rokoch 1958 – 1970 (David Čeněk), druhá sa venuje filmom od výtvarníkov, konkrétne tvorbe Miloša Šejna z prelomu 70. a 80. rokov (Martin Blažíček). Téma výtvarného umenia a filmu, uvádzania filmov v galériách, pokračuje aj v ďalších príspevkoch – šéf festivalu v Oberhausene L.-H. Gass píše o skulptúrnosti filmu, Franz Millec sa zamerá na tvorbu Ľubomíra Ďurčeka, Jozef Červenka upozornil na výstavný projekt Bélu Tarra vo Viedni a Denisa Jašová sa venovala tvorbe Maye Deren. V pravidelnej rubrike Kinematografická filozofia pripravili jej autorky rozhovor s americkým filmovým teoretikom Timothyom Corriganom *Etika a estetika reálneho*; súčasťou rubriky sa stal aj preklad jeho textu *Film a pavučina popisu*. Číslu dominuje rozsiahla diskusia o filme Juraja Šlauka *Punk je hned!* a v rámci rubriky filmových a literárnych reflexií sa okrem iného Martin Palúch v dvoch rozsiahlejších príspevkoch zamerá na najvýraznejšie slovenské dokumentárne filmy roka 2019.

— mk —

Petr Kopal (ed.): Kráľ Šumavy

(Academia, Casablanca, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha, 2019, 596 str.)

Pred desiatimi rokmi publikoval Petr Kopal v druhom z doterajších siedmich zborníkov *Film a dějiny* štúdiu o filme Karla Kachyňa *Kráľ Šumavy* z roku 1959. Nielen jeho kľúčovo vystupujúcu ideologickú rolu sleduje tenoraz ako editor rozsiahlej kolektívnej monografie, ktorá otvára novú edíciu České kino (nasledovať budú tituly *Cesta do pravěku* a *Atentát*). Súbor osemnástich textov je členený do piatich oddielov, venovaných recepcii filmu (jeho pamäťovej úlohe atraktívneho, propagandisticky účelného diela), uplatneniu fenoménu filmovej hviezdy, produkcii, kameramanskej a hudobnej zložke, štylistickým prostriedkom a príslušným historickým kontextom (filmy o pohraničí, vývoj Pohraničnej stráže, fenomén šumavských prevádzačov, obeť železnej opony v ČSR v rokoch 1948 až 1950). Rovnomenný román Rudolfa Kalčíka ešte v roku 1988 v desiatom vydaní expedovalo Naše vojsko v náklade 63 000 kusov. V roku 2013 vyšiel v Labyrinte doplnený o kriticky komentujúcu „literárnu reportáž“ Davida Jana Žáka.

— Peter Ulman —

Nina

(Lehotsky film)

Po *Zázraku* (2013) je slovensko-česká dráma *Nina* (2017) druhým celovečerným hraným filmom Juraja Lehotského, ktorý predtým slávil úspechy v dokumentárnej tvorbe. Rozvod v dnešnej spoločnosti nie je ničím výnimočným. Tvorcovia *Niny* nechceli na túto tému moralizovať ani ju kriminalizovať. Skôr sa snažia upozorňovať na drobnosti, ktoré sú vo vzťahu dôležité, ale často ich prehliadame. Na život rozpadajúcej sa rodiny však scenáristi Juraj Lehotský a Marek Leščák tenoraz nazerajú z pohľadu dvanásťročnej Niny. Otec a mama síce tvrdia, že chcú pre ňu len to najlepšie, ale Nina im nerozumie, cíti sa opustená a oklamaná. Jedinou istotou v jej svete je plávanie a vďaka nemu sa napokon rozhodne pre radikálny ťah. Z piatich nominácií na Slnko v sieti (réžia, kamera, zvuk, ženský a mužský herecký výkon vo vedľajšej úlohe) získal ocenenie herec Robert Roth. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD 5.1 s voliteľnými slovenskými a anglickými titulkami a ako bonusy na ňom nájdete informáciu o tvorcovi, galériu fotografií a desaťminútový rozhovor s autormi (Juraj Lehotský, Noro Hudec, Bibiana Nováková, Marek Leščák, Petra Fornayová, Robert Roth).

— Miro Ulman —

Joker

(Magic Box)

Tradicia rôznofarebných obrázkových príbehov tvorí jeden z pilierov americkej popkultúry. Tzv. komiksové stripy, resp. krátke a zväčša vtipné kreslené glosy, postupom času prerástli do rozsiahlych pseudomytologických románov. Pokročilé digitálne trikové postupy umožnili súčasnému Hollywoodu naplno využiť komerčný potenciál tohto literárneho subžánru. Samotný prvý plán tejto vlny sa po takmer dvoch dekádach postupne vyčerpáva a režisér Todd Phillips zinscenoval odyseu najznámejšieho Batmanovho protivníka ako psychologickú sociálnu drámu. Surové zábery zbavené obvyklých komiksových náležitostí nadôvažok našli oporu v jednom z najosobitejších hereckých predstavitelov súčasnosti. Joaquin Phoenix z predvídateľnej karikatúry zloduča vykresal mnohvrstevnú ľudskú kreatúru. *Joker* si získal nielen neočakávanú dôveru návštevníkov kín, ale naklonil si aj porotu prestížneho benátskeho festivalu. „Jokerovské“ DVD prináša, samozrejme, očakávaného oscarového favorita v technicky vynikajúcom anamorfnom prepise obrazového formátu 1,85 : 1, v originálnom znení i s českým dabingom a v kolekcii rôznorodých tituliek k filmu sú zastúpené aj české. Ako bonus sa na DVD ocitol len krátky dokument o nakrúcaní, nazvaný *Prosím, privítajte... Jokera!*

— Jaroslav Procházka —

čo robia

Simona Hrušová

[producentka]

Momentálne v našej firme Super film pracujeme paralelne na viacerých animovaných projektoch. V distribúcii máme *Divoké bytosti*, cez Vianoce sa vysielal večerníček *Tresky plesky*, ku ktorému zároveň vyšla detská kniha. Chystáme sa na produkciu krátko-filmu inšpirovaného výšivkou *Krížom krážom* a na produkciu českej majority *Zuza v záhradách*. Dokončujeme vývoj špeciálu *Kata Strofová zachraňuje Vianoce* a pre minoritný film *Jama* pripravujeme festivalovú stratégiu. Okrem toho rozbiehame produkciu dokumentárnej série *Investigátori*.

Miloslav Luther

[režisér, scenárista]

Po tvorivej prestávke chcem povedať niečo o mladých ľuďoch, dnes aj v minulosti. A nielen o nich. O existenčných a morálnych dilemách, ktoré nás preverujú. O zásadných rozhodnutiach, ktoré napovedajú, aký život prežijeme vo svojej rozporupnej dobe, lebo ako hovorí slogan môjho príbehu, „teraz“ je vždy. Cizelujem konečnú verziu scenára *Spiaci účet* pre produkciu Alef film Mariana Urbana. Po prvých hereckých kastingoch už aj na mieru možným hlavným predstaviteľom. Hľadáme lokácie na nakrúcanie a zvažujeme reálne možnosti zobrazenia príbehu, odohrávajúceho sa paralelne dnes a za „Slovákštátu“.

Martin Ziaran

[kameraman]

Dotočili sme minisériu *Herec* pre Českú televíziu. Je to príbeh jednej rodiny v 50. rokoch, momentálne sa strihá a už sa teším na obrazovú postprodukcii, prvé zostrihy vyzerajú vynikajúco. Finalizujeme aj film Petra Bebjaka *Správa* o úteku dvoch mladých slovenských židov z Osvienčimu a o ich svedectve o tamojších zverstvách. Je to veľmi silný a dôležitý príbeh. Som rád, že sme ho s DNA production vyrobili práve teraz. Žiaľ, téma je dnes aktuálna viac, ako by sme chceli. Od začiatku roka hľadáme lokácie do seriálu *Divoká devadesátá* pre ČT a mám veľkú radosť z úspechov filmov *Vlastníci* a *Na streche*, na ktorých som mal česť spolupracovať.

Slovensko a vojna

Filmotéka Kina Lumière sa pri príležitosti 75. výročia ukončenia druhej svetovej vojny bude až do júna venovať slovenským filmom, ktoré sa dotýkajú tejto témy. Vo februári bude mať cyklus Slovensko vo vojne podtitul Slovenský štát. Okrem *Organu* (1964) Štefana Uhra ponúkne aj jeho film *Veľká noc a veľký deň* (1974). Zachytáva poslednú noc vojny a prvý deň oslobodenia v malej dedine, kde sa skrýva skupina Nemcov na ústupe, pričom okolie je obsadené partizánmi. Tragikomický príbeh *Cnostný Metod* (1979) Jána Lacka zobrazuje morálny úpadok malomeštiačka a jeho premenu na stúpenca režimu. Mladý učiteľ, ktorý v roku 1943 začína pôsobiť na východnom Slovensku, sa dostáva do konfliktu s kolaborantmi režimu vo filme *Muž nie je žiaduci* (1983) Jozefa Zachara. O priateľstve medzi dcérou českého kníhtlačiaru a židovského chlapca rozpráva snímka *Sýkorka* (1989) Pavla Gejdoša ml.

SLOVENSKO VO VOJNE

/ 4., 6., 11., 13., 18. február ▶ 18.20

/ Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

Japonské filmy v Bratislave aj v Košiciach

Kino Lumière v Bratislave a kino Úsmev v Košiciach v spolupráci s Velvyslanectvom Japonska v SR a Japonskou nadáciou organizujú prehliadku filmov z tejto krajiny. Snímka *Oširi* (r. Šin Togaši) rozpráva príbeh sedemročného dievčatka z početnej chudobnej rodiny, ktoré otec pošle pracovať k bohatým ľuďom. Aj keď sa mu nedarí dobre, snaží sa všetko zvládnuť a nešťažovať sa na svoj osud. Hrdinu snímky *Mačací samuraj* (r. Jošitaka Jamaguči, Takeši Watanabe) sa kedysi všetci báli, teraz však žije v chudobe, bez rodiny, neschopný živiť sa normálnou prácou. Vo finančnej tiesni prijme zvláštnu objednávku – zabiť bielu mačku. Snímka *Ešte raz* (r. Hirojuki Itaja) predstaví cez príbeh šikanovaného chlapca a jeho suseda, bývalého umelca, tradičné japonské rozprávačské umenie rakugo. Animovaný film *Rudolf* (r. Kunihiko Jujama, Motonori Sakakibara, Mikinori Sakakibara) rozpráva o priateľstve medzi zvieratami na motívy kníh o zatúlanom kocúrikovi Rudolfovi, ktoré sú v Japonsku veľmi populárne. Všetky tituly uvedie Kino Lumière. Kino Úsmev premietne okrem nich ešte komediálne ladené staršie snímky *Swing girls* (r. Šinobu Jaguči) a *Kuchár v Antarktíde* (r. Šiči Okita) a košický filmový klub Impulz aj ďalšie úspešné japonské a koprodukčné tituly – *Bistro Ramen* (r. Eric Khoo), *Naša malá sestra*, *Zloději* (r. Hirokazu Kore'eda) a *Chlapec vo svete prišer* (r. Mamoru Hosoda).

JAPONSKÝ FILMOVÝ FESTIVAL / 6. – 9. február
/ Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

FESTIVAL JAPONSKÉHO FILMU / 13. – 16. február
/ Košice – kino Úsmev / www.kinousmev.sk

Volebné pel-mel

Vzhľadom na februárové parlamentné voľby uvedie Filmotéka Kina Lumière tri filmy, ktoré sa nejakým spôsobom na voľby vzťahujú. Vybrané tituly zachytávajú skôr odvrátenú stránku procesov voľby a volených reprezentantov. Kupovaniu hlasov ako nástroju predvolebného boja pri voľbe hlavy jednej z hongknských triád sa venuje film *Voľba* Johnnieho Toa. Protagonistom filmu *Božský Paola* Sorrentina je bývalý premiér Giulio Andreotti. Film ho zachytáva na sklonku politickej kariéry, keď sa v Taliansku začal veľký proces s mafiou, s ktorou bol prepojený. Aj katolícka cirkev si volí svoju hlavu – pápeža. Film Nanniho Morettiho *Máme pápeža!* rozoberá situáciu, keď si hlava cirkvi nie je úplne istá svojim nadobudnutým pápežským mandátom.

VOĽBY / 15., 22., 29. február ▶ 18.20

/ Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

Vo Vysokých Tatrách po päťdesiatich rokoch

Slávnostné premietanie filmov pri príležitosti 50. výročia Majstrovstiev sveta FIS v severských lyžiarskych disciplínach, ktoré sa uskutočnili 14. až 22. februára 1970 vo Vysokých Tatrách. Digitálne zreštaurovaný stredometrážny film *Majstrovstvá sveta* (1970) uvedú za účasti jeho tvorcov – režiséra Milana Černáka, strihačky Margity Černákovéj, dramaturga Rudolfa Urca a kameramana Vladimíra Holloša. Premietat sa budú aj dve krátkometrážne snímky Štefana Kamenického, ktoré vznikli ešte pred samotným podujatím. Reportážny film *Tatranské leto 69* (1969) opisuje výstavbu športovísk, infraštruktúry a celkovú prípravu podujatia, *Vysoké Tatry* (1966) propagujú lokalitu Vysokých Tatier ako vhodnú na usporiadanie majstrovstiev sveta. Podujatie sa uskutoční v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom.

MAJSTROVSTVÁ SVETA 1970 S ÚČASŤOU TVORCOV

/ 16. február ▶ 18.00 / Poprad – kino Tatran

/ www.kinotatran.sk

REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!

— pripravila Jaroslava Jelchová —

1 — Majstrovstvá sveta — foto: archív SFÚ

JÁN ZÁVODNÝ

Meno Jána Závodného sa väčšine spája s prvým slovenským celovečerným hraným filmom *Jánošík* (1921). Vskutku neobyčajná distribučná história tohto filmového diela, ktorého producentom bol práve Závodný, bola už predmetom mnohých novinových článkov aj rozhovorov. Osudy filmu sú nám vďaka výraznej medializácii jeho „znovuzrodenia“ v 70. rokoch dobre známe, no čo vieme o človeku, ktorý sa o jeho vznik a zachovanie vo veľkej miere zaslúžil?

— Ján Závodný (vľavo dole na fotografii z návštevy v Bratislave v roku 1970, vpravo filmový historik Štefan Vraštíak) sa narodil roku 1890 v Brezovej pod Bradlom ako najstarší syn z deviatich detí. Vyučil sa za stolára a v roku 1908 odišiel za prácou do USA. V Chicagu, známom jednou z najpočetnejších komunít československých emigrantov, sa uchytil ako zručný remeselník, ale vďaka svojim umeleckým záujmom sa angažoval aj v miestnom kultúrnom dianí. Ako herec pôsobil v Slovenskom národnom divadle v Chicagu, ktoré hrávalo pre krajské spolky po celých Spojených štátoch a v roku 1914 sa stal jeho akcionárom. Toho roku sa stal aj majiteľom kina Casimir v Jefferson Parku, kde predtým pôsobil ako uvádzateľ. „Pre mňa vlastne divadlo a film boli stálymi, hoci vedľajšími zamestnaniami,“ citoval Závodného v roku 1970 časopis *Matičné čítanie*.

— Myšlienka natočiť film o Jánošíkovi vychádzala z vrelého prijatia divadelných predstavení o Jánošíkovi, na ktorých spolupracoval. Z iniciatívy brezovského rodáka Samuela Tvarožka vznikla produkčná spoločnosť Tatra Film Corporation, do ktorej svojím vkladom prispeli aj bratia Siakelovci. Tak sa ešte spolu s Františkom Horlivým, ktorý mal pre film nacvičovať amatérskych hercov, vytvoril základ filmového štábu. Ten prišiel z USA v roku 1921 a nakrúcal na rôznych miestach turčianskeho regiónu. Zabezpečenie nakrúcania však bolo veľmi nákladné, a tak Ján Závodný ako producent vložil do realizácie filmu nielen svoje financie, ktoré získal predajom spomínaného kina v Chicagu, ale aj požičané peniaze od príbuzných. Na tieto peripetie spomínala v denníku *Pravda* aj Jánova najmladšia sestra Anna: „Keď prišiel štáb

z Ameriky na filmovačku, mali k dispozícii len polovičku potrebnej sumy a náklady boli veľké. Do Európy išli cez Paríž, tam na filmovú surovinu čakali týždeň – viezli ju nákladnou loďou. To všetko išlo do nákladov na film. Aj stravovanie pre štyristo hercov a štáb. Niektorí nechceli pristáť na dedinskú stravu, vozili ich do hotela do Martina. So zabezpečením účinkujúcich pomáhal aj brat Štefan, ktorý študoval v Prešove. Nakrúcalo sa na viacerých miestach Slovenska a v pražských ateliéroch. Na filme nezarobili nič, zadlžili sa, vzali si pôžičku a založili ju rodičovským domom na Brezovej.“

— Jánošíka diváci úspešne prijali, premiéru mal vo Vrútkach a Ján Závodný zabezpečil jeho premietnutie i vo viacerých amerických mestách. Po zániku produkčnej spoločnosti z finančných dôvodov aj v súvislosti s nástupom zvuku sa vrátil k remeselnej práci, splatil dlhy a originál filmu odložil do garáže. Až v roku 1970 na prosbu Slovenského filmového ústavu sa podarilo dostať film na Slovensko: v batožine ho doniesol z USA sám Závodný, keď pricestoval v rámci krajského zájazdu. Zreštaurovaný film sa potom premietol v roku 1975 v Bratislave. Závodnému sa pri jednej návšteve Slovenska podarilo nakrútiť ešte etnograficky ladený dokument *Slovensko očami rodáka*, ktorý sa však nezachoval.

— Osemnásteho februára uplynie už štyridsať rokov od úmrtia tohto zručného remeselníka, pre slovenskú kultúru zapáleného krajana v USA a producenta prvého slovenského filmu. Hoci väčšinu svojho života prežil v USA, kde vychoval päť detí, v mieste svojho bydliska sa snažil o propagáciu slovenskej kultúry, považoval za dôležité pestovať dobré československo-americké vzťahy, sám sa o ne snažil a robil to rád. ◀

— text: Denisa Jašová / doktorandka
na Katedre audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU

— foto: archív SFÚ/Vladimír Vavrek —

— text: **Barbora Gvozdjaková** / filmová publicistka —
 foto: **archív SFÚ/Margita Polónyová** —

Stratil vieru a neodvažuje sa neveriť

V rubrike TV tip predstavujeme archívne slovenské filmy zaradené do aktuálneho televízneho vysielania.

Dvojka RTVS uvedie vo februári filmy **Dušana Hanáka**, medzi nimi aj **322 (1969)**.

Dušan Hanák debutoval v hranom filme adaptáciou prózy Jána Johánidesa *Potápača priťahujú pramene mora*. Filmová verzia dostala názov 322 a v úvode cituje Dostojevského: *Zo života človeka, ktorý stratil vieru a neodvažuje sa neveriť*. Číslo 322 označuje diagnózu hlavného hrdinu Jozefa Lauka.

Lauko je dobrý človek. Pred úspechom v kariére uprednostňuje morálnu integritu. Trpí pocitom viny za spoluúčasť na násilnej kolektívizácii 50. rokov, a tak sa vzdal výhodného miesta funkcionára a pracuje ako kuchár. Žena ho opustila a lekári mu diagnostikovali rakovinu. Lauko prestáva rozprávať. Z istého hľadiska má chorobu, ktorou trpí celá spoločnosť. „Diagnóza 322 znamená malígny nádor. Rakovina je chorobou celého organizmu, jej bunky bujnejú na úkor celku,“ písala v roku 2008 v denníku *Sme* Zuzana Uličianska s tým, že 322 je anamnézou socializmu.

Dušan Hanák svoj filmový príbeh komponuje ako postupnosť krátkych výjavov, ktoré sledujú život hlavného hrdinu, jeho exmanželky Marty a jej milenca. Zábery sú statické, kamera Viktora Svobodu citlivo zachytáva obrazy, v ktorých znejú zdánlivo banálne repliky. Režisér ich písal spolu s Johanidesom. „Film má rozmer poetického podobnenstva, opierajúceho sa o pôsobivé čiernobiele obrazy... Hanákov celovečerný debut nadväzuje na jeho krátkometrážnu tvorbu, zjednotenú témou samoty, anonymity, izolácie jednotlivca v spoločnosti, nemožnosti plnohodnotnej komunikácie a hľadania ideálu ľudskej slobody a vzájomnosti v intenzívnom prežívaní vlastnej existencie,“ výstižne sumarizuje anotácia na webovej stránke Asociácie slovenských filmových klubov.

V dobových recenziách kritika Hanákov debut chválila, ako napríklad Nina Hradiská v texte *Vydarená sonda Dušana Hanáka* v denníku *Pravda* z roku 1970: „322 nie je samoúčelným experimentom pre snobov, ale hodnotný film,

určený citlivému divákovi, ktorý je schopný a ochotný vnímať jeho myšlienkové bohatstvo i formálnu dokonalosť. Je síce poznamenaný pochopiteľnými menšími nedostatkami debutu, ale je zároveň dôkazom, že slovenská kinematografia môže v budúcnosti rátať s ďalším výrazným talentom.“

Film 322 pôsobí civilne a jeho uveriteľnosti výrazne napomáha kamera aj obsadenie zložené z hercov i nehercov. Laukovu ženu stvárnila poľská herečka Lucyna Winnicka, jej milenca hrá Josef Abrhám a v role čašníka sa objavil František Zvarík. Do hlavnej úlohy obsadil Hanák Václava Lohniského. Filmová kritička Alena Prokopová v katalógu Letnej filmovej školy v roku 2013 napísala, že Lauko je jeho životnou rolou.

„Film je pozoruhodný aj svojou pochmúrnou vizuálnou poetikou – silnými obrazmi ľudí na uliciach, znepokojujúcimi portrétmi mestského prostredia a scénami z bitúnku. Takmer okamžite bol zakázaný,“ napísal Peter Hames v publikácii *Best of Slovak Films*. Snímka 322 získala v roku 1969 hlavnú cenu na festivale v Mannoheime. Previezli ju tam tajne a premietala sa napriek nesúhlasu Filmexportu. V roku 1970, krátko po októbrovej premiére, stiahli Hanákov debut z distribúcie.

V roku 1972 nakrútil Hanák dnes už kultové *Obrazy starého sveta*, ktoré takisto patrili k zakázaným filmom, ale neskôr získali množstvo cien vrátane Zvláštneho uznania na Európskych filmových cenách v roku 1989 v Paríži. V čiernobielom dokumente sa Hanák inšpiroval fotografickými cyklami Martina Martinčeka. S pomocou fantastickej kamery Alojza Hanúska sugestívne predstavuje portréty starých ľudí z Liptova a Oravy, ktorí – hoci na okraji spoločnosti – sú vnútorne čistí a slobodní. Dvojka dokument odvysielala 22. 2. ◀

1 322 (r. Dušan Hanák, 1965) Dvojka RTVS → 15. 2.

tipy mesiaca

— odporúča filmová publicistka
 Mariana Jaremková —

FEBRUÁROVÉ
 ŠPECIALITY
 V SLOVENSKÝCH
 KINÁCH

(Ne)znesiteľná ľahkosť

Vo februári už pre mňa zima stráca čaro aj za zaroseným oknom kaviarne a prichádza „slnčný absták“. Aj do kina chodím radšej, keď z neho už môžem vyjsť do príjemne teplej noci. Ako filmový „vyprošťovák“ tak v týchto dňoch určite zapôsobia Herzove (a Šimončičove) *Sladké hry minulého leta*, film, ktorý pulzuje a dokonca „voní“ aj bez efektov. Všetka tá rozmarnosť, hravosť, radosť z pôžitku bez výčitiek a najmä, najmä tá neuveriteľná ľahkosť, ktorá sa zo slovenského filmu kamsi vytratila. Ľahkosť vlastná francúzskemu naturelu, ktorá nechýba ani príbehom takým smutným a súčasne krásnym, akým je Carného film *Deti raja* podľa scenára Jacqua Préverta,

Deti raja

— foto: archív SFÚ

Sladké hry minulého leta

— foto: archív SFÚ/Eduard Hollý

básnika a scenáristu, ktorý miloval Paríž a ešte viac život a vždy vášnivo protestoval proti všetkému, čo život ničí a znehodnocuje. Popri mojich dvoch obľúbených Carného filmoch *Nábřeží hmiel* (rovnako podľa Prévertovho scenára) a *Hôtel du Nord* ďalší film spájajúci smútok a krásu... a poéziu obrazu – tentoraz skrz trojicu Prévert – Debureau – Carné. François Truffaut dokonca povedal: „Dal by som dvadsaťtri svojich filmov za *Deti raja*.“

„Remakové zúfalstvo neutícha a nevyhol sa mu ani Luis Buñuel. I keď *Denník komornej* z toho vyšiel ešte pomerne so ctou, Buñuelov originál zostáva neprekonaný, erotika v jeho filmoch pripomína, že najviac dráždi to, čo nie je explicitne ukázané... a Jeanne Moreau bola iba jedna!

A po erotike trocha politiky. Toniho Servilla sme nedávno videli v Sorrentinovom filme *Oni a Silvio*, kde stvárnil Silvia Berlusconiho. Ale to nebola jeho prvá úloha tohto typu. Sorrentino nakrútil so Servillom v hlavnej úlohe aj portrét muža, ktorý stál na čele Talianska štyridsať rokov – Giulia Andreottiho. Film *Božský* (jedna z Andreottiho prezývok, podobne ako Moloch, Belzebub či Sfinga) sa sústreďuje na obdobie, keď sa Andreotti stal doživotným členom parlamentu a súčasne sa v Taliansku začína megaproces s mafiou a spojenie Cosa Nostry s premiérom, vtedy už bývalým, je stále jasnejšie. V Sorrentinovom rukopise sa spája originálne rozprávanie, prepracovaný výtvarný jazyk, svojský humor a skvelo vystavaný soundtrack. Snímka tak zaujme aj tých, ktorých nebavia filmy z prostredia vysokej politiky a korupcie, podobne ako politický triler Z režiséra Costu-Gavrasa, ktorý bude mať v kine Lumière miniretrospektívu.

A zaujímavé filmy sľubujú aj *Kračasy* z archívu pod názvom *O fotografii a pamäti*.

No a keď pamäť, pri poslednom tipe asi stačí napísať len názov: *Obchod na korze*. ◀

→ Pri príležitosti 27. výročia vzniku Slovenskej republiky ocenila prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová 2. januára osobnosti spoločenského a kultúrneho života. Rad Ludovíta Štúra II. triedy udelila producentke a jednej zo študentských lídriek Nežnej revolúcie Zuzane Mistríkovej. Režiséra, scenáristu a dramaturga Rudolfa Urca a kameramana Igora Luthera vyznamenala Pribinovým križom I. triedy.

→ Americká akadémia filmových umení a vied zverejnila 13. 1. nominácie na svoje výročné ceny – Oscary. Česko-slovensko-ukrajinský film *Pomalované vtáča* Václava Marhoula sa medzi päťicu nominovaných v kategórii medzinárodných filmov napokon nedostal, hoci bol v širšom výbere desiatich titulov. Akademiici vybrali snímky *Bedári* (r. Ladj Ly) za Francúzsko, *Bolešť a sláva* (r. Pedro Almodóvar) za Španielsko, *Corpus Christi* (r. Jan Komasa) za Poľsko, *Honeyland* (r. Tamara Kotevska, Ljubomir Stefanov) za Severné Macedónsko, *Parazit* (r. Joon Ho Bong) za Južnú Kóreu. Ten prekvapil ziskom šiestich nominácií. Najviac, až 11 nominácií má *Joker* (r. Todd Phillips). Víťazov vyhlásia 9. 2.

→ Na 31. Filmovom festivale v Terste (17. – 23. 1. 2020) získal režisér filmu *Nech je svetlo* Marko Škop Cenu Stredoeurópskej iniciatívy (CEI), ktorá sa udeľuje filmu alebo osobe najlepšie reprezentujúcej súčasný svet a dialóg medzi kultúrami.

→ Český filmový a televízny zväz (FITES) udeľoval 25. 1. už 33. raz audiovizuálne ceny Trilobit. Herci Jiří Schmitzer a Ladislav Mrkvička z česko-slovenského koprodukčného filmu *Staříci* (r. Martin Dušek, Ondřej Provaník) si odniesli hlavnú cenu. Jedným zo štyroch ďalších laureátov sa stal aj Marko Škop za námet, scenár a réžiu filmu *Nech je svetlo*. Cenu Ferdinanda Vaňka za prínos diela k občianskej spoločnosti, si odniesli režisérka Zuzana Piussi a režisér a producent Vít Janeček za dokumenty *Obliehanie mesta* a *Ukradnutý štát*. Víťazom ceny detskej poroty sa stala rozprávka Petra Bebjaka *Vianočné želanie*. Cenu divákov si odniesla slovenská minoritná snímka *Pomalované vtáča* Václava Marhoula.

→ Slávnu snímku *Rím* Federica Felliniho uviedlo 27. 1. Kino Lumière na jedinej exkluzívnej projekcii v digitálne reštaurovanej podobe pri príležitosti januárového 100. výročia narodenia režiséra. Podujatie bolo súčasťou projektu Znovuobjavené filmové klenoty so zámerom predstaviť filmový archív Cineteca di Bologna a upozorniť na dôležitosť reštaurovania a digitalizácie klasických diel.

→ Cenu kritikov na Festivale židovských filmov v Miami (14. – 28. 1.) získala slovenská minoritná snímka *Pomalované vtáča* Václava Marhoula.

→ Trom zo slovenských koprodukčných minorít udelili 1. 2. Ceny českej filmovej kritiky. Filmom roka sa stali *Staříci*, uspeli aj v kategóriách réžie (Martin Dušek, Ondřej Provaník) a herec (Jiří Schmitzer). Terezu Ramba ocenili za výkon vo filme *Vlastníci* režiséra Jiřího Havelku, ktorý uspeli ako scenárista. *Pomalované vtáča* Václava Marhoula premenilo jednu zo štyroch nominácií, keď sa vďaka kameramanovi Vladimírovi Smutnému stalo audiovizuálnym počínom roka. Združenie českých filmových kritikov vybralo aj najlepší český film od roku 1990. Je ním *Kolja* (1996) Jana Svěráka.

FEBRUÁR 2020

3. 2. 1940 **Milan Lasica** – herec

6. 2. 1930 **Anton Gendiar**
– umelecký maskér
(zomrel 23. 2. 2005)

7. 2. 1945 **Tatjana Balkovicová**
– kostýmová výtvarníčka
(zomrela 30. 3. 2016)

8. 2. 1910 **Ján Hečko** – herec
(zomrel 25. 2. 1983)

9. 2. 1930 **František Papp** – herec
(zomrel 10. 1. 1983)

9. 2. 1960 **Dušan Szabó** – herec

18. 2. 1970 **Diana Mórová** – herečka

20. 2. 1935 **Jozef Mifkovič** – herec,
pomocný režisér
(zomrel 26. 7. 2018)

21. 2. 1945 **Gabriel Halmo** – dramatik,
dramaturg

25. 2. 1925 **Hana Kováčiková** – herečka
(zomrela 25. 11. 2007)

26. 2. 1940 **Ali Brezovský**
– hudobný skladateľ

28. 2. 1920 **Ladislav Vychodil**
– scénograf
(zomrel 20. 8. 2005)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2020
Interná publikácia Slovenského filmového ústavu
zostavila Renáta Šmatláková

— text: Marko Stojiljkovič
/ slovenský filmový kritik —

Vlajková loď Nech je svetlo

Na Slovensku alebo s jeho príspevom vzniklo vlani niekoľko pozoruhodných filmov. Medzi národnými alebo väčšinovými koprodukciami sa vyníma film Marka Škopa *Nech je svetlo*.

Hoci nejde a ani by nemalo ísť o nejakú súťaž, v oblasti filmového priemyslu nie je Slovensko regionálnym lídrom. Dôvody sú vecné: krajina je obklopená bohatšími a/alebo ľudnatejšími susedmi. Z pohľadu populácie majú všetci viac obyvateľov ako Slovensko. Ak sa na krajinu pozrieme cez nástroj na meranie bohatstva, HDP na obyvateľa, je Slovensko v strede skupiny svojich susedov za Rakúskom a Českom. Ďalší faktor, ktorý možno brať do úvahy, je náchylnejší na subjektívne vnímanie: filmová tradícia. U susedov je aj s ohľadom na historické podmienky bohatšia. To však neznamená, že by slovenský film bol v nejakej pochmurnej situácii. Negatívne politické trendy, ako je vzostup populizmu, sa v kinematografii nemusia nevyhnutne prejaviť. Obranou proti nim je aj to, keď príslušné inštitúcie fungujú nezávisle.

Hospodársky rast Slovenska je solídny a stabilný, čo sa odráža aj v stálom náraste financovania väčšinových aj menšinových koprodukcii. Isto pomáha i prístup k finančným prostriedkom EÚ prostredníctvom programov ako Eurimages a Creative Europe, ako aj zaužívané postupy koprodukcii so susednými krajinami. A sľubné sú i ďalšie ukazovatele, napríklad zvrátenie negatívneho trendu klesajúceho počtu kín a divákov.

V číselnom vyjadrení vyzerá rok 2019 celkom dobre: z 27 hraných filmov je 12 buď národnou produkciou, alebo väčšinovou koprodukciou a podobne to platí o 10 zo 14 celovečerných dokumentárnych filmov. Výber minoritných koprodukcii pomohol slovenskej kinematografii s umiestnením na európskej mape, pretože zahŕňa filmy ako *Všetko bude Olma* Omerza (2018, slovenská distribučná premiéra v roku 2019), detský film Mariny Andree Škop a Dražena Žarkovića *Môj dedo spadol z Marsu*, ktorý absolvoval rozsiahlu festivalovú púť, a *Pomalované vtáča* Václava Marhoula. Vo filme, ktorý mal premiéru v Benátkach, sa zišlo hviezdne medzinárodné obsadenie a dostal sa aj do širšej oscarovej nominácie v kategórii kedysi cudzojazyčných, dnes medzinárodných filmov.

Spomedzi majoritných titulov stojí za zmienku, že film *Ostrým nožom* Teodora Kuhna ocenili za réžiu na festivale v Cottbuse. Snímka *Nech je svetlo* Marka Škopa zvíťazila na rovnakom festivale v mládežníckej kategórii a na festivale v Karlových Varoch získala Zvláštne uznanie ekumenickej poroty, kým Milan Ondřík si odniesol cenu pre najlepšieho herca. Film získal aj viacero ďalších cien. Zvyšná desiatka národných alebo majoritných snímok ponúkla veľkú rozmanitosť – od spoločensky angažovaných drám a komédií priateľských k publiku až k čisto žánrovým titulom.

Ako vlajková loď slovenskej kinematografie uplynulého roka by bezpochyby mohol slúžiť Škopov film *Nech je svetlo*. Nielen z pohľadu regiónu bývalej Juhoslávie sa mu darilo zaujať. Premietal sa na najdôležitejších festivaloch v Chorvátsku (Motovun, Záhreb) a v Srbsku (Palić, Smederevo – tu získal František Beleš hereckú cenu za postavu Adama). V Slovinsku sa film nepremietal, ale kúpila ho slovinská televízia.

Najnovší Škopov film nie je a nebude kasovým trhákom ani nezlomí rekordy v počte cien, ale jeho festivalová púť je plodná a celkom pôsobivá. Navyše, *Nech je svetlo* sa cez dva príbehy – jeden o narušených rodinných vzťahoch a druhý o spoločnosti manipulovanej toxickými autoritami – zameriava na skutočný stav vecí a aktuálny stav spoločnosti nielen na Slovensku. Robí to premyslene a presvedčivo, na najvyššej úrovni vlnajúcej mainstreamovej európskej klubovej produkcie. Téma síl, ktoré ovplyvňujú rodinu a spoločnosť ako celok, je krásne votkaná do silného a presvedčivého príbehu a z filmu *Nech je svetlo* robí mimoriadne aktuálnu snímku. Nakrútená je moderným realistickým spôsobom s prevažne ručnou kamerou, dokonale vymyslený príbeh sa sústreďuje na postavy a ich motiváciu. To, čo *Nech je svetlo* precízne pitve v malom, lokálnom prostredí, je navyše dôležité nielen v slovenskom, ale aj v širšom európskom kontexte. ◀

FILMOVÉ FESTIVALY A PREHLIADKY NA SLOVENSKU V ROKU 2020

Scandi

(6. ROČNÍK, 15. 1. – 29. 2. 2020, BRATISLAVA, BANSKÁ ŠTIAVNICA, DUBNICA NAD VÁHOM, KOŠICE, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, MARTIN, MODRA, NOVÉ ZÁMKY, PIEŠŤANY, POPRAD, PRIEVIDZA, SEREĎ, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, TRENČÍN, TRNAVA, ŽILINA)
Severská filmová lekcia Scandi je reprezentatívnou prehliadkou súčasnej severskej kinematografie a každý rok prináša výber najnovších filmov z Dánska, zo Švédska, z Nórska a z Fínska. Šiesty ročník prinesie sedem excelentných premiérových filmov, ktoré plasticky predstavujú trendy súčasnej severskej kinematografie. Prehliadka sa zameria na „ženy na vojnovom chodníku“. Festival otvoril film **Srdcová kráľovná**. Snímka **Máriin raj** a provokatívny dokument **Plnotučná sebaláska** predstavujú nikdy sa nekončiaci ženský boj za rovnosť príležitostí vo vzťahoch, v politike alebo v takej bizarnej oblasti, akou je telesná hmotnosť. Film **Vidíš mesiac**, **Daniel** je kritikmi vysoko hodnotený politický triler, skutočný príbeh dánskeho fotografa v zajatí ISIS a **Dokonalý pacient** je jeden z najlepších súčasných reprezentantov žánru Scandi Noir. Snímka **Podme kradnúť kone** je nórsym nominantom na Oscara a filmom z hlavnej súťaže Berlinale. Scandi je aj tento rok prienikom do toho najlepšieho, čo dnes v severskej kinematografii vzniká.
→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel. 0910 185 365,
e-mail: marek.suchitra@filmeurope.eu (Marek Suchitra)
www.filmeurope.sk

Visegrad Film Forum 2020

(9. ROČNÍK, 10. – 14. 3. 2020, BRATISLAVA)
Visegrad Film Forum 2020 predstaví oceňovaných profesionálov z celého sveta. Čo všetko sa skrýva za vznikom filmového diela a aké sú trendy v súčasnej kinematografii, prídu odhaliť uznávaní svetoví filmári, ktorí spolupracovali s režisérmi ako Jim Jarmusch, Lars von Trier, Roman Polanski, či kostymérka populárneho seriálu **Priatelja**. Podujatie počas piatich dní opäť ponúkne bohatý audiovizuálny program, zložený z prednášok renomovaných hostí a premietaní spojených s diskusiou. Zástupcovia partnerských filmových škôl prídu predstaviť študentské projekty. V diskusii po premietaní filmov budú študenti komunikovať nielen o samotných filmoch, ale aj o podmienkach, v akých vznikali, či o systéme výučby na ich školách.
→ Boiler, n. o., Palárikova 13, 811 04, Bratislava
tel. 0910 185 365,
e-mail: press@visegradfilmforum.com (Marek Suchitra)
www.visegradfilmforum.com/2020/

Medzinárodný filmový festival Febiofest

(27. ROČNÍK, 11. – 17. 3. 2020, BRATISLAVA)
A VO VYBRANÝCH KINÁCH PO CELOM SLOVENSKU)
Festival, počas ktorého Bratislava ožije filmom na sedem dní. V programe nebudú chýbať premiéry nových slovenských filmov ani zahraničných snímok, ktoré zaujali na prestížnych svetových festivaloch, medzinárodná súťaž krátkych filmov, unikátne premietania archívnych diel, filmy pre detských divákov ani odvážnejší program na neskorý večer. Filmové projekcie už tradične doplní bohatý sprievodný program. Návštevníkov čakajú osobné stretnutia s domácimi i európskymi osobnosťami. Po hlavnej, bratislavskej časti poputuje Febiofest do regiónov. Pre filmových profesionálov bude v závere festivalu pripravený industry program, venovaný pripravovaným slovenským filmom. Tento rok otvorí festival s filmovými profesionálmi tému slovenského dokumentárneho filmu – od podmienok jeho vzniku a financovania cez prezentácie v zahraničí až po možnosti distribúcie.
→ Asociácia slovenských filmových klubov, Grösslingová 43, 811 09 Bratislava
tel.: 02/5465 2017, e-mail: info@febiofest.sk (Jakub Zipser)
www.febiofest.sk

PAFF – Pezinský alternatívny filmový festival

(16. ROČNÍK, 20. – 21. 3. 2020, PEZINOK)
PAFF je medzinárodný festival krátkometrážnych filmov. Ponúka výber toho najlepšieho z nezávislej, študentskej a amatérskej scény. Okrem prezentácie najnovších filmov podnecuje aj produkciu nových diel, čoho dôkazom sú každoročne zhruba dve desiatky originálnych krátkych filmov, ktoré by bez festivalu nevznikli. Dominantou programu sú dve súťažné sekcie: sekcia krátkych filmov a sekcia 16-sekundových filmov. V oboch kategóriách návštevníci hlasujú za víťaza, ktorý dostáva cenu divákov. Filmy v kategórii krátky film hodnotí porota zložená z odborníkov v oblasti filmu, v tomto roku ju budú tvoriť Peter Konečný, Maroš Hečko a Patrik Lančarič. Nesúťažné sekcie sa prezentujú v tematických blokoch, tohtoročnou ústrednou témou je popkultúra. Organizátori sa zamerajú na populárne krátke žánre súčasnosti, ako napríklad reklama, virál či hudobný videoklip. Jednotlivé sekcie sú doplnené o diskusie so zaujímavými hosťami. Filmový program dopĺňajú koncerty, výstavy a umelecké inštalácie.
→ Občianske združenie Priatelja divadla a filmu, Jamnických 6252/17, 902 01 Pezínok
tel.: 0903 801 364,
e-mail: info@festivalpaff.sk (Jakub Šteinecker)
www.festivalpaff.sk

Crème de la Crème – Týždeň francúzskeho filmu

(7. ROČNÍK, 25. – 31. 3. 2020, BRATISLAVA)
A VO VYBRANÝCH KINÁCH PO CELOM SLOVENSKU)
Crème de la Crème – Týždeň francúzskeho filmu sa tradične koná v marci, ktorý je Mesiacom frankofónie, a Film Europe ho pripravuje už po siedmykrát v spolupráci s Francúzskym inštitútom na Slovensku. Aj tentoraz sa milovníci francúzskeho filmu môžu tešiť na novinky, ktoré predstavujú kvalitnú, žánrovo pestrú a divácky atraktívnu kinematografiu z tohto teritória. Počas jedného týždňa ponúkne prehliadka únik z bežného života, ako aj možnosť príjemne stráviť spoločné chvíle s blízkymi. Diváci sa môžu tešiť na filmy s hereckými legendami francúzskeho filmu Catherine Deneuve a Juliette Binoche či na novinku od bratov Dardenovcov – jednoducho, na výber toho najlepšieho zo súčasnej francúzskej kinematografie.
→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel. 0910 185 365,
e-mail: marek.suchitra@filmeurope.eu (Marek Suchitra)
www.filmeurope.sk

Hory a mesto 2020 – medzinárodný festival horského filmu a dobrodružstva

(21. ROČNÍK, 25. – 29. 3. 2020, BRATISLAVA)
Medzinárodný filmový festival Hory a mesto je päťdňová súťažná prehliadka horského filmu, spojená s multimediálnymi prezentáciami zahraničných aj slovenských hostí, ktorí sú svetovými špičkami v dobrodružných športoch. Približne štvrtina všetkých filmov súťažnej prehliadky je nová tvorba slovenských filmárov, pričom kvalita filmov každoročne rastie a festival tak vytvára nenahraditeľnú platformu na prezentáciu toho najlepšieho z outdoorového filmu na Slovensku, ale i vo svete. Pravidelne prináša premiéry filmov s horskou tematikou, tematikou extrémnych športov či cestovateľské snímky. Novinkou posledných ročníkov je sekcia Best of VIMFF, v ktorej sa uvádzajú najlepšie filmy z Medzinárodného festivalu horských filmov vo Vancouveri v Kanade (VIMFF). Súčasťou festivalu sú aj vzdelávacie semináre a workshopy pre filmárov či premietania pre školy, sprievodné podujatia zahŕňajú fotosúťaž, tematické výstavy fotografií, cestovateľské prednášky, lanové atrakcie a lezecké preteky v boulderingu.
→ Občianske združenie Hory a mesto, Fedáková 24, 841 02 Bratislava
e-mail: info@horyamesto.sk (Ing. Ivana Sidorová, štatutárna zástupkyňa)
www.horyamesto.sk

Týždeň slovenského filmu

(6. ROČNÍK, 17. – 23. 4. 2020, BRATISLAVA)
Týždeň slovenského filmu je bilančná prehliadka domácej filmovej tvorby, ktorá každoročne prináša do Bratislavy i do miest v regiónoch Slovenska aktuálne filmy a s nimi súvisiace sprievodné podujatia. Diváci majú možnosť vidieť v zhtnenej podobe to najlepšie, čo sa nakrútilo v domácej kinematografii v uplynulom roku, pozrieť si hrané, dokumentárne i animované filmy ocenené na filmových festivaloch, ale i tie, ktoré im unikli v bežnej distribúcii. Okrem premietaní prehliadka ponúkne bohatý sprievodný program v podobe odborných vedeckých panelových diskusií, seminárov a populárnych interdisciplinárnych diskusií. Zároveň sa odovzdá Cena Petra Mihálíka za prínos do filmovej vedy. V priestoroch FTF VŠMU prebehnú master classy a pred premietaním animovaných filmov bude pripravený filmársky workshop pre deti.
→ Slovenská filmová a televízna akadémia, Grösslingová 32, 811 09 Bratislava
tel. 0948 052 800, e-mail: sfta@sfta.sk (Silvia Dydnánská, výkonná sekretárka SFTA)
www.tyzdenfilmu.sk

Fest slovenský film 2020

(5. ROČNÍK, 14. – 16. 5. 2020, PARTIZÁNSKE)
Ako každoročne aj tento rok festival prinesie do Partizánskeho prierezu slovenskou filmovou tvorbou uplynulého roka. Premietania budú doplnené diskusiami, workshopmi a ďalším sprievodným programom. Pri príležitosti piateho ročníka organizátori pripravili výber z piatich dekád slovenského filmu.
→ Občianske združenie Fabrika umenia, Horská 1314/44, 958 06 Partizánske
tel. 0917 905 592,
e-mail: damian.hamada@fabrikaumenia.sk (Damián Hamada)
www.fabrikaumenia.sk, www.fsf.sk

Medzinárodný festival filmov o trvalo udržateľnom rozvoji Ekotopfilm – Envirofilm 2020

(47. ROČNÍK, 11. – 15. 5. 2020, BRATISLAVA, BANSKÁ BYSTRICA)
Filmový festival Ekotopfilm – Envirofilm každoročne prináša najnovšie dokumentárne filmy z celého sveta na témy ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja. Cieľom festivalu je inšpiratívnym spôsobom meniť správanie spoločnosti vo vzťahu k životnému prostrediu a vytvoriť priestor na otvorenú diskusiu o otázkach trvalo udržateľného rozvoja.
→ MFF Eko, s. r. o., Zadunajská cesta 12, 851 01 Bratislava

tel.: 0905 620 870, e-mail: info@ekotopfilm.sk (Peter Lím)
www.ekotopfilm.sk

CINEAMA – celoštátna postupová súťaž a prehliadka amatérskej filmovej tvorby

(28. ROČNÍK, 5. – 7. 6. 2020, BARDEJOV)
Cineama je celoštátna postupová súťaž a prehliadka amatérskej filmovej tvorby, určená deťom, mládeži a dospelým. Nie je tematicky zameraná ani vymedzená. Súťaž sa koná každý rok. Jej vyhlasovateľom a odborným garantom je Národné osvetové centrum z poverenia Ministerstva kultúry SR. Organizačným garantom je Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove. Súťaž má tri vekové skupiny (do 16, do 21 a nad 21 rokov) a takmer všetky žánrové kategórie (animovaný film, hraný film, reportáž, dokument, experiment, videoklip a minútový film). Na súťaži sa môže zúčastniť každý amatérsky filmový tvorca, ktorý je občanom Slovenskej republiky.
→ Národné osvetové centrum, Námestie SNP 12, 811 06 Bratislava
tel. 02/2047 1245,
e-mail: zuzana.skoludova@nocka.sk (PhDr. Zuzana Školudová)
www.nocka.sk

UAT Film 2020

(5. ROČNÍK, 11. 6. 2020, BRATISLAVA)
Medzinárodný festival hraných filmov stredných škôl – UAT Film vznikol ako cena riaditeľky SŠUP animovanej tvorby za najlepší hraný film roka, a to predovšetkým z dôvodu konfrontácie študentov (maturantov) školy so študentmi – stredoškolskmi – ostatných škôl na Slovensku a vo svete. Vzhľadom na jedinečnosť podujatia, ktoré je špeciálne venované študentom stredných škôl, UAT Film prispieva nielen k naplneniu koncepcie komplexného umelecko-odborného vzdelávania v oblasti filmu v rámci Slovenskej republiky, ale aj k rozvoju filmovej tvorby v medzinárodnom kontexte. Program festivalu tvorí pásmo súťažných hraných filmov absolventov SSUŠ animovanej tvorby, pásmo súťažných hraných filmov študentov z iných škôl a krajín a pásmo nesúťažných hraných filmov. Víťazi jednotlivých súťaží získavajú okrem trofeje aj peňažnú odmenu (od 300 do 100 eur).
→ tel. 02/6241 1668, 02/6252 4312, 0902 901 910,
e-mail: uat@uat.sk (Mgr. Viera Zavarčíková, riaditeľka festivalu)
www.uat.sk

Prehliadka panoramatických 70mm filmov

(5. ROČNÍK, 11. – 13. 6. 2020, BANSKÁ BYSTRICA)
Cieľom prehliadky je umožniť filmovým divákom zúčastniť sa na unikátnom premietaní z klasického filmového pásu. Vidieť premietanie z klasického filmu sa stáva čoraz väčšou vzácnosťou. A vidieť „kráľovský formát“ je skoro nemožné. Zachovaných i nových filmových kópií je veľmi málo a funkčnej 70 mm techniky schopnej premietania ešte menej. Prehliadok 70 mm filmov je v Európe takisto veľmi málo. Prehliadka v Banskej Bystrici má niekoľko špecifik, ktorými sa výrazne odlišuje od ostatných prehliadok v Európe. Keďže sa premieta pod holým nebom, je to najmenšia prehliadka filmov. Počas troch večerov sa uskutočnia tri filmové projekcie, každý večer jedna. Ide o jedinú pravidelnú prehliadku 70 mm filmov pod holým nebom, keďže bansko-bystrický amfiteáter je posledným známym letným kinom v Európe, ktoré môže premietat a aj premieta 70 mm panoramatické filmy. Projekcie sa uskutočňujú na obrovskom panoramatickom plátne s rozmermi 32 x 14 metrov.
→ Občianske združenie za! amfiteáter, Cesta na amfiteáter 494/2, 974 01 Banská Bystrica
tel. 0905 272 225, e-mail: skoluda@cinema.sk (Ing. Ivan Školuda)
www.bbamfiteater.sk

Art Film Fest 2020

(28. ROČNÍK, 19. – 27. 6. 2020, KOŠICE)
Art Film Fest ponúka rozsiahly priestor na prezentáciu diel najnovšej svetovej kinematografie, ale aj významných titulov filmovej histórie a v neposlednom rade výber kvalitných snímok

Filmový festival inakosti

(14. ROČNÍK, 14. – 19. 10. 2020, BRATISLAVA, NOVEMBER 2020
VO VYBRANÝCH SLOVENSKÝCH MESTÁCH)

Filmový festival inakosti je určený pre lesby, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych ľudí (LGBTI), ich rodičov, deti a priateľov. Ide o jediné filmové podujatie na Slovensku, ktoré sa cielene venuje LGBTI minorite. FFI je kultúrnou a osvetovou aktivitou zameranou na zvyšovanie informovanosti širokej verejnosti o živote LGBTI ľudí. Snaží sa prispieť k eliminácii homofóbnych a xenofóbnych postojov v spoločnosti, poskytnúť LGBTI minorite a jej príslušníkom kultúrno-spoločenský rámec na sebaoznávanie.

→ Iniciatíva Inakosť, Rajska 4, 811 08 Bratislava
tel. 0911 208 452, e-mail: info@ffi.sk (Zita Hosszúová)
www.ffi.sk

Medzinárodný filmový festival Etnofilm Čadca

(21. ROČNÍK, 20. – 23. 10. 2020, ČADCA)

Etnofilm Čadca je medzinárodné filmové bienále venované problematike etnológie, ako aj sociálnej a kultúrnej antropológie v širokom zmysle slova. Hlavným zámerom je predstaviť najnovšie dokumentárne filmy o kultúrnej a sociálnej rôznorodosti ľudského spoločenstva a zvýšiť povedomie verejnosti, filmárov a médií o potrebe jej ochrany, podporiť vznik nových filmových diel na uvedené témy udeľovaním ocenení a prispieť k rozvoju slovenskej filmovej tvorby v oblasti vizuálnej antropológie.

→ Kysucké kultúrne stredisko v Čadci, Moyzesova 50, 022 01 Čadca
tel.: 041/ 4331 1250, e-mail: silvia.petrejkova@vuczilina.sk,
iveta.stetinova@vuczilina.sk
www.etnofilm.sk

Festival študentských filmov Áčko 2020

(24. ROČNÍK, 20. – 24. 10. 2020, BRATISLAVA)

Festival Áčko je súťažná prehliadka študentských audiovizuálnych diel vytvorených v predchádzajúcom školskom roku. Jej cieľom je ponúknuť študentom priestor prezentovať svoju tvorbu a možnosť porovnať sa s inými začínajúcimi tvorcami zo slovenského audiovizuálneho prostredia. Zároveň dáva širokej verejnosti možnosť vytvoriť si prehľad o súčasnej tvorbe slovenských študentov. Festival predstaví aj nesúťažné sekcie filmov, bohatý sprievodný program a zahraničných i slovenských hostí, ktorí divákovi poodhalia tajomstvo filmovej ilúzie a reality.

→ Filmová a televízna fakulta, Vysoká škola múzických umení v Bratislave, Svoradova 2, 813 01 Bratislava
tel. 0917 659 199, e-mail: simona.guzi@icloud.com (Simona Guzi)
www.ftf.vsmu.sk

Be2Can

(7. ROČNÍK, OKTÓBER – NOVEMBER 2020, BRATISLAVA A VYBRANÉ MESTÁ)
Prehliadka festivalového filmu z Berlína, Benátok a Cannes. Aj tento rok prinesie do slovenských kín výber toho najpozoruhodnejšieho a najpodnetnejšieho, čo predstavili súťaže troch najvýznamnejších filmových festivalov.

→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel. 0910 185 365,
e-mail: marek.suchitra@filmeurope.eu (Marek Suchitra)
www.filmeurope.sk

Festival dobrodružných filmov HoryZonty

(15. ROČNÍK, 5. – 7. 11. 2020, TRENČÍN)

Festival HoryZonty je multižánrové podujatie, ktorého súčasťou sú projekcie filmov s outdoorovou tematikou, tematikou cestovania, ekológie a ochrany životného prostredia, prezentácie hostí, besedy, workshopy, tvorivé dielne, výstavy, fotosúťaž, súťaž slovenských a českých neprofesionálnych filmov, športové súťaže a rôzne sprievodné podujatia. Cieľom festivalu je propagovať zdravší životný štýl, aktívny spôsob trávenia voľného času, ekologické témy a humanistické hodnoty. Festival

a jeho sprievodné podujatia každoročne navštívi približne 5 000 divákov.

→ Občianske združenie HoryZonty, Radlinského 9, 911 05 Trenčín
(Mgr. Mária Dutková)
tel. 0903 770 896, e-mail: info@horyzonty.sk
www.horyzonty.sk

Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet

(21. ROČNÍK, 5. – 11. 11. 2020, BRATISLAVA A NESKÔR

VO VYBRANÝCH SLOVENSKÝCH MESTÁCH)

MFDF Jeden svet je jediným medzinárodným filmovým festivalom zameraným na dokumentárny film na Slovensku. Na jednej strane má 20-ročnú tradíciu a bohatú sieť partnerov v Česku a v iných európskych krajinách, na druhej strane si buduje svoju suverenitu a vlastnú tvár v reakcii na potreby špecifického prostredia slovenskej audiovizie. V medzinárodnej súťažnej sekcii s názvom Slovensko a Česko za ľudské práva sa stretáva 10 aktuálnych slovenských a českých dlhometrážnych titulov. Okrem tejto sekcii ponúka festival ďalšie filmy z celého sveta a sprievodný program v podobe školských projekcií, projekcií krátkometrážnych filmov, diskusií či krstov kníh. Jeden svet nie je len týždeň trvajúci festival v Bratislave, ale aj celoročné celoslovenské podujatie, ktoré vďaka regionálnym partnerom prebieha v rôznych slovenských obciach.

→ Človek v ohrození, n. o., Baštová 5, 811 03 Bratislava
tel. 0907 626 627,
e-mail: eva.krizkova@clovekvohrozeni.sk (Eva Križková)
www.jedensvet.sk

MittelCinemaFest 2020

(18. ROČNÍK, 18. – 22. 11. 2020, BRATISLAVA)

MittelCinemaFest je stredoeurópsky festival talianskeho filmu, ktorý sa snaží vyskladať žánrovo pestrú mozaiku zo snímok renomovaných autorov i mladých, začínajúcich režisierov. Ponúka desať aktuálnych filmov rôznych žánrov, ktoré získali ocenenia na rôznych festivaloch.

→ Taliansky kultúrny inštitút v Bratislave, Kapucínska 7,
811 03 Bratislava
tel. 02/5930 7111,
e-mail: iicbratislava@esteri.it (Ing. Alena Štáľniková)
www.iicbratislava.esteri.it

Slávnosť krátko filmu

(5. ROČNÍK, PRVÁ POLOVICA DECEMBRA 2020, BRATISLAVA,
KOŠICE A ĎALŠIE VYBRANÉ SLOVENSKÉ MESTÁ)

Slávnosť krátko filmu nadväzuje na podujatie, ktoré vzniklo vďaka medzinárodnej iniciatíve Deň krátko filmu. Tá prináša do rôznych kútov sveta krátke filmy v rozličných podobách a formách. Prečo sa toto podujatie koná práve v decembri? Lebo 21. december je najkratším dňom v roku a je symbolicky vyhlásený za Svetový deň krátko filmu.

→ Občianske združenie Disco Sailing, Štefánikova 879/7,
811 06 Bratislava
e-mail: denkratkeho filmu@gmail.com (Alexandra Gabrižová)
www.denkratkeho filmu.sk

Poznámka redakcie: V prílohe informujeme len o festivaloch a prehliadkach, ktoré sa charakterizujú ako filmové. Filmová tvorba býva vo väčšej či menšej miere zastúpená aj na multižánrových podujatiach, o ktorých budeme informovať v čase ich konania v rubrike Kalendárium (www.filmsk.sk), respektíve Kalendárium špeciál (tlačená verzia Film.sk).

— spracovala Zuzana Sotáková —

